

**REPUBLIKA HRVATSKA
AGENCIJA ZA ZAŠTITU TRŽIŠNOG NATJECANJA**

**Godišnje izvješće
o državnim potporama za 2006. godinu**

srpanj 2007.

Sadržaj

Stranica:

1. UVOD	3
2. DRŽAVNE POTPORE U 2006. GODINI	5
2.1. KATEGORIJE DRŽAVNIH POTPORA	12
2.2. DRŽAVNE POTPORE PREMA OBLICIMA (INSTRUMENTIMA) DODJELE	14
3. POLJOPRIVREDA I RIBARSTVO	19
4. INDUSTRIJA I USLUGE	21
4.1. HORIZONTALNE DRŽAVNE POTPORE	22
4.1.1. <i>Istraživanje i razvoj</i>	24
4.1.2. <i>Zaštita okoliša i ušteda energije</i>	26
4.1.3. <i>Zapošljavanje</i>	28
4.1.4. <i>Mali i srednji poduzetnici</i>	29
4.1.5. <i>Usavršavanje</i>	31
4.1.6. <i>Kultura</i>	32
4.1.7. <i>Ostali ciljevi</i>	33
4.2. SEKTORSKE DRŽAVNE POTPORE	34
4.2.1. <i>Djelatnost proizvodnje čelika</i>	36
4.2.2. <i>Brodogradnja</i>	37
4.2.3. <i>Djelatnost kopnenog, pomorskog i zračnog prometa</i>	39
4.2.4. <i>Turizam</i>	42
4.2.5. <i>Ostale djelatnosti</i>	43
4.2.6. <i>Sanacija i restrukturiranje</i>	43
5. REGIONALNE POTPORE	46
6. DRŽAVNE POTPORE NA RAZINI JEDINICA LOKALNE I PODRUČNE (REGIONALNE) SAMOUPRAVE	49
7. DRŽAVNE POTPORE MALE VRIJEDNOSTI	51
8. HRVATSKA U USPOREDBI S EU	53
9. ZAKLJUČAK	55
10. PRILOG 1. <i>Instrumenti državne potpore</i>	58
11. PRILOG 2. <i>Kategorije državnih potpora</i>	61

IZVIJEŠĆE O DRŽAVNIM POTPORAMA ZA 2006. GODINU

1. UVOD

Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja podnosi Hrvatskom saboru Godišnje izvješće o državnim potporama za 2006. godinu (dalje: Izvješće) sukladno članku 20. Zakona o državnim potporama („Narodne novine“ broj 140/05; dalje u tekstu: Zakon). Ovo je četvrto godišnje izvješće od stupanja na snagu prvog Zakona o državnim potporama iz 2003. godine.

Izvješće je analitički pregled dodijeljenih državnih potpora za 2006. godinu. Kako bi se omogućila usporedba iznosa dodijeljenih državnih potpora u prethodnom trogodišnjem razdoblju odnosno od početka primjene propisa o državnim potporama, izvješćem su obuhvaćeni i revidirani podaci za 2004. i 2005. godinu,.

Sukladno obvezama preuzetim člankom 70. (5) Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju između Republike Hrvatske i Europskih zajednica i njihovih država članica (dalje: SSP), prikaz državnih potpora u Izvješću u najvećoj mogućoj mjeri uvažava metodološke odrednice koje koristi Europska komisija u pripremanju svojih izvješća o državnim potporama (*scoreboard*¹),

Izvješće sadrži podatke prikupljene od davatelja državnih potpora, odnosno podatke o državnim potporama koje su prijavljene Agenciji. Međutim, kako je riječ o sustavu koji još nije u cijelosti zaživio, te svi davatelji ne prijavljuju državne potpore Agenciji, podaci u Izvješću još uvijek u cijelosti ne odražavaju stanje na području dodijele državnih potpora u našoj zemlji. No, ohrabruje činjenica da se svake godine situacija mijenja nabolje te da jača svijest o potrebi drugačijeg odnosa prema državnim potporama, uključivo i prema prijavi državnih potpora.

Kada bude dovršen vlastiti registar državnih potpora, koji se u ovom trenutku nalazi u fazi testiranja, odnosno kad svi davatelji državnih potpora u Republici Hrvatskoj, kako na državnoj tako i na lokalnoj razini, usklade sustav dodjele državnih potpora s pravilima i obvezama utvrđenim Zakonom, Agenciji će biti moguće izraditi Izvješće sa sveobuhvatnim prikazom državnih potpora. Prvi korak uspješnog osiguranja nadzora dodjeljivanja državnih potpora je prethodna prijava odnosno podnošenje zahtjeva za odobrenje određene državne potpore. Riječ je o procesu za koji je potrebno određeno vrijeme prilagodbe i odgovarajuća pripremljenost i znanje davatelja potpora, ali i njihovih korisnika. To se prvenstveno odnosi na edukaciju i upoznavanje davatelja državnih potpora s obvezama koje postavlja sustav kontrole državnih potpora na razini EU, a koji je Republika Hrvatska preuzela u svoje nacionalno zakonodavstvo.

¹http://ec.europa.eu/comm/competition/state_aid/scoreboard/2006/autumn_en.pdf

Kao što je to naprijed spomenuto, Izvješćem su obuhvaćeni i revidirani podaci o državnim potporama dodijeljenim u 2004. i 2005. godini. Najznačajnije promjene koje su utjecale na iznose državnih potpora u navedenim godinama odnose se na promet. Iznos potpora za željeznički promet je u 2004. smanjen za 433,7 milijuna kuna, a u 2005. godini za 857,1 milijun kuna. Iznos potpora za cestovni promet u 2004. godini smanjen je za 180 milijuna kuna, a u 2005. godini za 173,1 milijun kuna.

Naime, Agencija je u 2006. godini donijela odluku da se sve potpore koje su poduzetniku Hrvatskim željeznicama d.o.o. dodijeljene do 31. prosinca 2005., ne smatraju državnom potporom u smislu Zakona, jer se temeljem Zakona o željeznici („Narodne novine“, broj 123/03, 194/03 i 30/04) mogućnost liberalizacije željezničkog prometa, a time i mogućnost stvaranja konkurencije tom poduzetniku, otvara tek od 1. siječnja 2006. godine.

Uvažavajući metodologiju koju koristi Europska komisija u izradi svojih izvješća, potpore za sanaciju i restrukturiranje koje su dodijeljene u prijašnjim godinama, u brojčanom iznosu ostale su na razini 2006. godine, ali su iz horizontalnih ciljeva prenesene u sektorske. Naime, riječ je o potporama koje se nisu dodjeljivale temeljem programa (sheme) potpora za određene namjene unaprijed nepoznatim korisnicima, već su odobrene pojedinačnim poduzetnicima u teškoćama (tzv. *ad hoc* potpore), pa se stoga ne mogu smatrati potporama za horizontalne ciljeve.

Osim navedenoga, temeljem podataka iz Izvješća o izvršenju državnog proračuna, ukupni iznosi državnih potpora revidirani su i kod potpora za poljoprivredu i ribarstvo.

U skladu s metodologijom iskazivanja državnih potpora, Izvješćem nisu obuhvaćene potpore male vrijednosti za 2006. godinu: Međutim, radi sveobuhvatnosti Izvješća, one su prikazane u posebnom dijelu Izvješća.

Važno je također napomenuti da prilikom prikupljanja podataka o dodijeljenim državnim potporama za izradu Izvješća, Agencija nije zaprimila zatražene podatke i dokumentaciju od svih ministarstva te Hrvatskog fonda za privatizaciju i Fonda za razvoj i zapošljavanje. Stoga je kao izvor podataka za odobrene državne potpore od navedenih davatelja Agencija koristila podatke koje joj je dostavilo Ministarstva financija.

2. DRŽAVNE POTPORE U 2006. GODINI

U 2006. godini državne potpore u Republici Hrvatskoj iznosile su 8.587,8 milijuna kuna, što je za 63% više nego u 2005. Udio ukupnih državnih potpora u bruto društvenom proizvodu 2005. godini iznosio je 2,3%. U 2006. udio ukupnih državnih potpora u BDP-u iznosio je 3,4% , što je za 49,1% više nego u prethodnoj godini.

Rast ukupnih državnih potpora u 2006. godini u odnosu na 2005. godinu, posljedica je značajnog povećanja državnih potpora dodijeljenih za sanaciju brodogradilišta, sektoru prometa (Hrvatske željeznice), kao i porasta državnih potpora u poljoprivredi i ribarstvu te regionalnih potpora.

Spomenuti rast državnih potpora u nominalnom iznosu utjecao je i na rast državnih potpora po zaposlenom s 3.708,9 kuna u 2005. godini, na 5.852,4 kune u 2006. godini, što je povećanje za 57,8%. Rast državnih potpora utjecao je i na rast potpora po stanovniku, s 1.197,4 kune u 2005., na 1.951,8 kuna u 2006. godini, što predstavlja povećanje za 63%.

Tabela 1: Ukupne državne potpore dodijeljene u razdoblju 2004. - 2006.

	Mjera	2004.	2005.	2006.	Indeksi	
					2005/2004	2006/2005
Državne potpore	u mln HRK	5.145,8	5.268,7	8.587,8	102%	163,0%
Državne potpore	u mln EUR ²	686,6	712,0	1.172,7	104%	164,7%
BDP ³	u mln HRK	207.028,0	229.031,0	250.590,0	111%	109,4%
BDP	u mln EUR	27.621,5	30.949,4	34.220,3	112%	110,6%
Rashodi države	u mln HRK	83.145,1	89.686,3	95.948,4	108%	107,0%
Rashodi države	u mln EUR	11.093,2	12.119,5	13.102,6	109%	108,1%
Zaposleni	broj	1.409.633,8	1.420.574,0	1.467.398,0	101%	103,3%
Udio državnih potpora u BDP-u	%	2,49%	2,30%	3,43%	93%	149,0%
Državne potpore po zaposlenome	HRK	3.650,5	3.708,9	5.852,4	102%	157,8%
Državne potpore po zaposlenome	EUR	487,0	501,2	799,2	103%	159,5%
Udio državnih potpora u rashodima države	%	6,19%	5,87%	8,95%	95%	152,4%
Državne potpore po stanovniku Hrvatske ⁴	HRK	1.169,5	1.197,4	1.951,8	102%	163,0%
Državne potpore po stanovniku Hrvatske	EUR	156,0	161,8	266,5	104%	164,7%

Izvori: Državni zavod za statistiku, Ministarstvo financija (statistički prikaz rashoda državnog proračuna); podaci obrađeni u AZTN

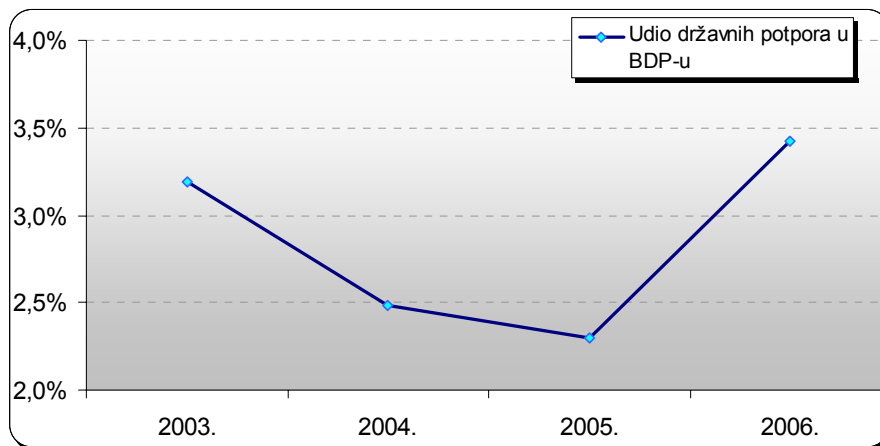
Značajka 2006. godine je povećanje udjela državnih potpora u rashodima države u odnosu na 2005. godinu (s 5,9% na 8,9%).

² Prosječni tečaj Hrvatske narodne banke za 1 EUR u 2004. godini iznosi 7,495169 kuna, u 2005. godini iznosi 7,400185 kuna i u 2006. godini iznosi 7,322849 kuna.

³ BDP (u tekućim cijenama), izvor podataka o BDP-u: Državni zavod za statistiku i Ministarstvo financija

⁴ Broj stanovnika prema rezultatima Popisa iz 2001. godine iznosi 4,4 milijuna (Izvor: DZS).

Slika 1: Udio ukupnih državnih potpora u BDP-u u razdoblju 2003. - 2006. (po godinama)

Izvori: Državni zavod za statistiku, Ministarstvo financija; podaci obrađeni u AZTN

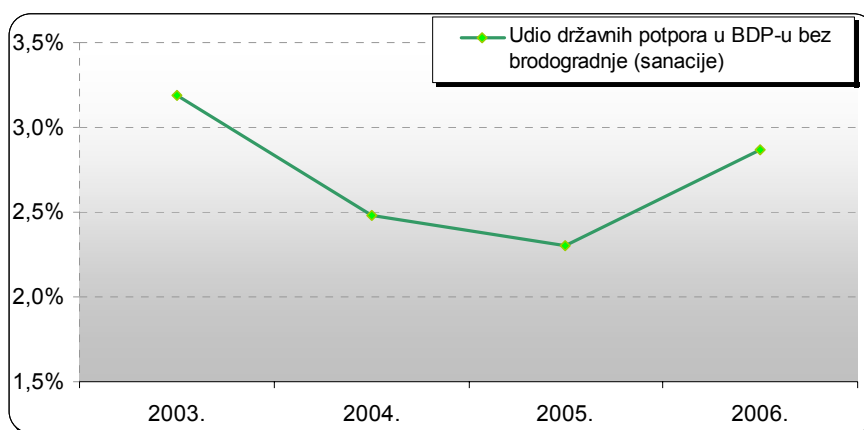
S obzirom da je u 2006. godini započet proces restrukturiranja brodogradnje, te je odobrena državna potpora za sanaciju brodogradilišta u ukupnom iznosu od 4,2 milijarde kuna, do kraja 2006. godine realizirano je državnih jamstava u iznosu od 1,4 milijarde kuna, što je značajno utjecalo na povećanje apsolutnog iznosa državnih potpora za 2006. godinu. Bez potpora za sanaciju brodogradilišta ukupan iznos potpora bio bi 7.184,9 milijuna kuna što je za 36,4% više nego 2006. godine, a njihov udio u BDP-u bi, umjesto 3,4%, iznosio 2,9%.

Tabela 2: Ukupne državne potpore u razdoblju 2004. - 2006. (bez izdanih financijskih državnih jamstava za sanaciju brodogradilišta u 2006. godini)

	Mjera	2004.	2005.	2006.	Indeksi	
					2005/2004	2006/2005
Državne potpore	u mln HRK	5.145,8	5.268,7	7.184,9	102%	136,4%
Državne potpore	u mln EUR	686,5	712,0	981,2	104%	137,8%
BDP	u mln HRK	207.028,0	229.031,0	250.590,0	111%	109,4%
BDP	u mln EUR	27.621,5	30.949,4	34.220,3	112%	110,6%
Rashodi države	u mln HRK	83.145,1	89.686,3	95.948,4	108%	107,0%
Rashodi države	u mln EUR	11.093,2	12.119,5	13.102,6	109%	108,1%
Zaposleni	broj	1.409.633,8	1.420.574,0	1.467.398,0	101%	103,3%
Udio državnih potpora u BDP-u	%	2,49%	2,30%	2,87%	93%	124,6%
Državne potpore po zaposlenome	HRK	3.650,5	3.708,9	4.896,3	102%	132,0%
Državne potpore po zaposlenome	EUR	487,0	501,2	668,6	103%	133,4%
Udio državnih potpora u rashodima države	%	6,19%	5,87%	7,49%	95%	127,5%
Državne potpore po stanovniku Hrvatske	HRK	1.169,5	1.197,4	1.632,9	102%	136,4%
Državne potpore po stanovniku Hrvatske	EUR	156,0	161,8	223,0	104%	137,8%

Izvori: Državni zavod za statistiku, Ministarstvo financija (statistički prikaz rashoda državnog proračuna; podaci obrađeni u AZTN)

Slika 2: Udio državnih potpora u BDP-u u razdoblju 2003. - 2006. (bez potpora za sanaciju brodogradilišta u 2006. godini)

Izvori: Državni zavod za statistiku, Ministarstvo financija; podaci obrađeni u AZTN

S obzirom da se Zakon o državnim potporama ne odnosi na dodjelu potpora u poljoprivredi i ribarstvu, te budući da se državne potpore dodijeljene sektoru prometa u svom najvećem dijelu odnose na kompenzacije troškova prilikom obavljanja službe od općeg gospodarskog interesa (što se ne smatra državnim potporom), u sljedećim tabelama navedeni su iznosi državnih potpora bez poljoprivrede i ribarstva i prometa, odnosno bez potpora za željeznički promet.

Tabela 3: Državne potpore u razdoblju 2004. - 2006.
(bez poljoprivrede i ribarstva i prometa)

Mjera		2004.	2005.	2006.
Iznos državne potpore	u mln HRK	2.903,1	2.534,3	4.212,5
Iznos državne potpore	u mln EUR	387,3	342,5	575,2
BDP	u mln HRK	207.028,0	229.031,0	250.590,0
BDP	u mln EUR	27.621,5	30.949,4	34.220,3
Udio državnih potpora u BDP-u	%	1,40%	1,11%	1,68%

Izvor: Ministarstvo financija, ostali davatelji državnih potpora; podaci obrađeni u AZTN

Državne potpore u 2006. godini namijenjene gospodarstvu bez poljoprivrede i ribarstva i prometa iznose 4.212,5 milijuna kuna, što je za 66,2% više nego u 2005. godini kada su iznosile 2.534,3 milijuna kuna, odnosno za 45,1% više u odnosu na 2004. godinu kada su iznosile 2.903,1 milijuna kuna.

Tabela 4: Državne potpore u razdoblju 2004. - 2006. (bez poljoprivrede i ribarstva, prometa te bez izdanih financijskih državnih jamstava za sanaciju brodogradilišta u 2006.)

Mjera		2004.	2005.	2006.
Iznos državne potpore	u mln HRK	2.903,1	2.534,3	2.809,5
Iznos državne potpore	u mln EUR	387,3	342,5	383,7
BDP	u mln HRK	207.028,0	229.031,0	250.590,0
BDP	u mln EUR	27.621,5	30.949,4	34.220,3
Udio državnih potpora u BDP-u	%	1,40%	1,11%	1,12%

Izvor: Ministarstvo financija, ostali davatelji državnih potpora; podaci obrađeni u AZTN

Kada bi se dodatno izuzele državne potpore za sanaciju brodogradilišta, tada bi udio državnih potpora u BDP-u pao s 1,7% na 1,1% BDP-a, odnosno udio potpora u BDP-u ostao bi na razini iz 2005. godine.

Sektor željezničkog prometa u Republici Hrvatskoj je specifičan kao i u EU, jer se pitanje državnih potpora javnoj djelatnosti promatra u neposrednoj vezi s procesom liberalizacije usluga u željezničkom prometu. Stoga te djelatnosti imaju poseban status, tako da se prilikom pojedinih analiza potpore dane željezničkom prometu isključuju iz ukupnih državnih potpora.

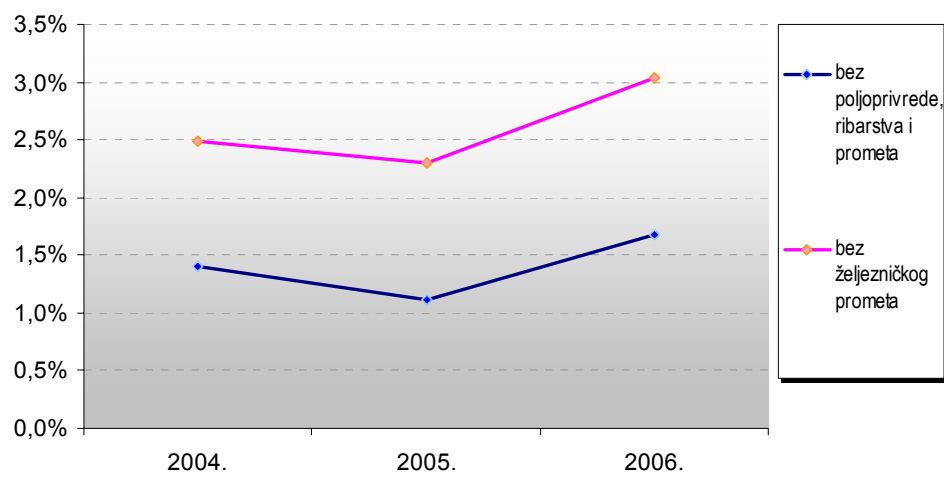
Tabela 5: Ukupne državne potpore u razdoblju 2004. - 2006.
(s poljoprivredom i ribarstvom, ali bez željezničkog prometa)

Mjera		2004.	2005.	2006.
Iznos državne potpore	u mln HRK	5.145,8	5.268,7	7.619,5
Iznos državne potpore	u mln EUR	686,6	712,0	1.040,5
BDP	u mln HRK	207.028,0	229.031,0	250.590,0
BDP	u mln EUR	27.621,5	30.949,4	34.220,3
Udio državnih potpora u BDP-u	%	2,49%	2,30%	3,04%

Izvor: Ministarstvo financija, ostali davatelji državnih potpora; podaci obrađeni u AZTN

U 2006. godini državne potpore za željeznički promet iznosile su 968,2 milijuna kuna.

Slika 3: Udio državnih potpora u BDP-u za razdoblje 2004. - 2006.

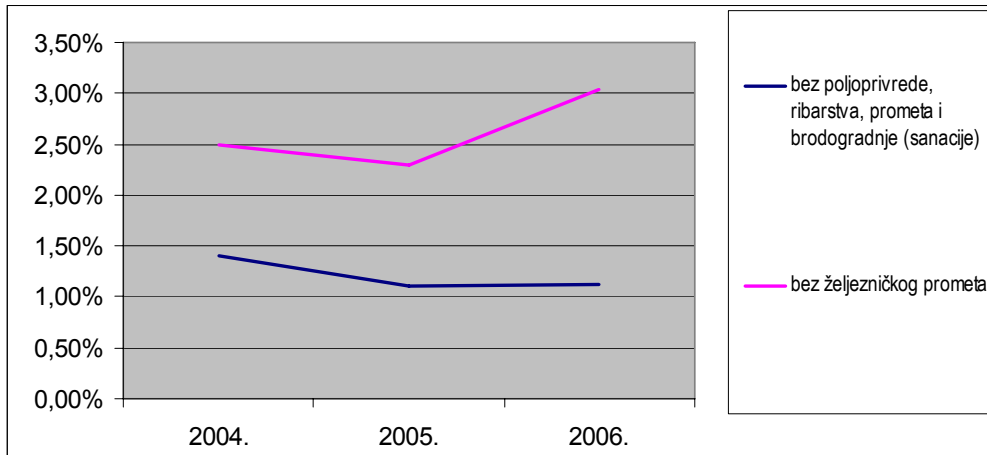

Izvor: Ministarstvo financija, ostali davatelji državnih potpora; podaci obrađeni u AZTN

Na Slici 3. prikazan je udio državnih potpora u BDP-u bez poljoprivrede i ribarstva i ukupnog prometa, te samo bez željezničkog prometa.

Na Slici 4. prikazan je udio državnih potpora u BDP-u, kada se od ukupnih državnih potpora, osim poljoprivrede i ribarstva i prometa još odbiju državne potpore za sanaciju brodogradilišta.

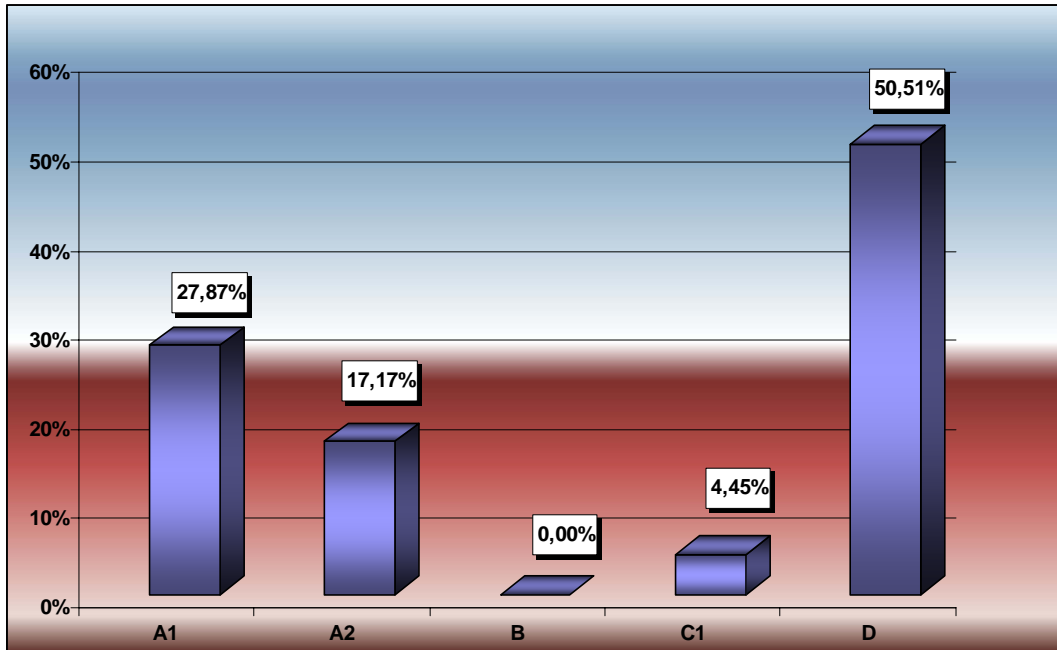
Slika 4: Udio državnih potpora u BDP-u u razdoblju 2004. - 2006.
(bez potpora za sanaciju brodogradilišta u 2006. godini)

Izvor: Ministarstvo financija, ostali davatelji državnih potpora; podaci obrađeni u AZTN

Državne potpore u 2006. godini (bez poljoprivrede i ribarstva i prometa) dodjeljivale su se u različitim oblicima (instrumentima). Najznačajniji su državna jamstva (50,5%) i subvencije (27,9%), kako to prikazuje Slika 5. Visok udio potpora u državnim jamstvima odnosi se na državna jamstva dodijeljena za sanaciju brodogradilišta. U 2005. godini najzastupljeniji instrument dodijele državnih potpora predstavljale su subvencije (59,7%), dok su državna jamstva iznosila 13,4%. Međutim, u 2005. godini se jamstva dana brodogradnji nisu u cijelosti obračunavala kao potpora, što treba imati na umu pri usporedbi podataka o potporama za 2004. i 2005. godinu u odnosu na 2006. godinu.

Slika 5: Državne potpore prema instrumentima u 2006. godini
(bez poljoprivrede i ribarstva i prometa)⁵

Izvor: Ministarstvo financija, ostali davatelji državnih potpora; podaci obrađeni u AZTN

⁵ A1 (subvencije), A2 (porezna oslobođenja, izuzeća, oprost poreza i doprinosa i olakšice), B (udjeli u vlasničkom kapitalu), C1 (povoljni zajmovi), D (izračunate državne potpore u jamstvima).

2.1. KATEGORIJE DRŽAVNIH POTPORA

Sukladno odredbama Uredbe o državnim potporama („Narodne novine“, broj 121/2003; dalje: Uredba), koja se primjenjuje temeljem članka 10. Uredbe o državnim potporama („Narodne novine“, broj 50/2006), državne potpore se u osnovi dijele na:

- horizontalne potpore,
- sektorske potpore,
- regionalne potpore,⁶
- potpore poljoprivredi
- potpore ribarstvu.

Horizontalne državne potpore namijenjene su svim poduzetnicima i sektorima, te u znatno manjoj mjeri narušavaju tržišno natjecanje od sektorskih državnih potpora, koje se dodjeljuju određenom poduzetniku, grupi poduzetnika ili svim poduzetnicima u okviru određene gospodarske djelatnosti. Vrste horizontalnih državnih potpora su:

- potpore za istraživanje i razvoj,
- potpore za zaštitu okoliša i uštedu energije,
- potpore malim i srednjim poduzetnicima,
- potpore za zapošljavanje,
- potpore za usavršavanje,
- potpora za kulturu,
- potpore za ostale horizontalne ciljeve.

Posebne sektorske državne potpore odnose se:

- na proizvodnju čelika,
- na djelatnost prometa (kopneni, pomorski i zračni),
- na brodogradnju,
- na turizam,
- na sanaciju i restrukturiranje
- na ostale djelatnosti.

Budući da zbog svoje prirode horizontalne državne potpore u znatno manjoj mjeri narušavaju tržišno natjecanje, u cilju jačanja konkurentnosti hrvatskog gospodarstva i ravnomjernog regionalnog razvitka treba povećati izdvajanja odnosno potpore za postizanje horizontalnih ciljeva. Istovremeno treba smanjiti sektorske potpore koje u znatno većoj mjeri narušavaju tržišno natjecanje, a u pravilu ne postižu značajnije gospodarske učinke.

Regionalne državne potpore su potpore čiji je temeljni cilj poticanje gospodarskog razvitka manje razvijenih područja, odnosno područja koja zaostaju u razvitku u odnosu na ukupno gospodarstvo. Prema propisima o državnim potporama, te bi se potpore trebale dodjeljivati sukladno karti regionalnih državnih potpora. Prema odredbama SSP-a, Republika Hrvatska se do 1. ožujka 2006. godine smatrala jednom regijom, odnosno područjem s neuobičajeno niskim životnim standardom i velikom nezaposlenošću (područje A). To je omogućavalo

⁶ Prilog 2. Kategorije državnih potpora.

primjenu znatno povoljnijih pravila o potporama u odnosu na ona koja se primjenjuju na područja (regije) s višom razinom zaposlenosti i višim standardom. Međutim, s obzirom da je navedeni povlašteni status istekao 1. ožujka 2006. godine, a u međuvremenu nije usvojena karta regionalnih potpora. Stoga Hrvatska u ovom trenutku ne ostvaruje zakonske pretpostavke za dodjelu regionalnih državnih potpora.

Tabela 6: Iznosi pojedinih kategorija državnih potpora u razdoblju 2004. - 2006.

Kategorija	2004.			2005.			2006.		
	u mln HRK	mln EUR	udio (%)	u mln HRK	mln EUR	udio (%)	u mln HRK	mln EUR	udio (%)
1. Poljoprivreda i ribarstvo	1.819,82	242,8	35,36	1.992,10	269,2	37,81	2.528,27	345,3	29,44
2. Industrija i usluge	2.836,5	378,4	55,12	2.971,1	401,5	56,39	5.693,0	777,4	66,29
Horizontalni ciljevi	1.151,2	153,6	22,37	921,2	124,5	17,48	1.073,8	146,6	12,50
Istraživanje i razvoj	123,98	16,5	2,41	129,30	17,5	2,45	138,83	19,0	1,62
Zaštita okoliša i ušteda energije	0,20	0,0	0,00	6,88	0,9	0,13	23,89	3,3	0,28
Mali i srednji poduzetnici	54,97	7,3	1,07	96,25	13,0	1,83	244,92	33,4	2,85
Usavršavanje	130,42	17,4	2,53	80,86	10,9	1,53	101,21	13,8	1,18
Zapošljavanje	474,97	63,4	9,23	297,74	40,2	5,65	334,47	45,7	3,89
Kultura	40,84	5,4	0,79	75,10	10,1	1,43	90,17	12,3	1,05
Ostali ciljevi	325,81	43,5	6,33	235,03	31,8	4,46	140,36	19,2	1,63
Posebni sektori	1.685,3	224,9	32,75	2.050,0	277,0	38,91	4.619,1	630,8	53,79
Proizvodnja čelika	29,40	3,9	0,57	51,84	7,0	0,98	0,00	0,0	0,00
Promet	422,94	56,4	8,22	742,35	100,3	14,09	1.847,04	252,2	21,51
Brodogradnja	529,64	70,7	10,29	506,60	68,5	9,62	2.607,47	356,1	30,36
Turizam	86,70	11,6	1,68	189,39	25,6	3,59	117,98	16,1	1,37
Ostali sektori	25,67	3,4	0,50	57,92	7,8	1,10	40,60	5,5	0,47
Sanacija i restrukturiranje	590,97	78,8	11,48	501,88	67,8	9,53	6,02	0,8	0,07
3. Regionalne potpore	145,98	19,5	2,84	170,54	23,0	3,24	301,02	41,1	3,51
4. Potpore na lokalnoj razini	343,52	45,8	6,68	134,94	18,2	2,56	65,51	8,9	0,76
UKUPNO	5.145,8	686,6	100,00	5.268,7	712,0	100,00	8.587,8	1.172,7	100,00

Izvor: Ministarstvo financija, ostali davatelji državnih potpora; podaci obrađeni u AZTN

Promatrano po kategorijama, vidljivo je da se najveći dio državnih potpora u razdoblju od 2004. do 2006. godine odnosi na sektorske potpore, osobito potpore prometu, poljoprivredi i ribarstvu, te brodogradnji. Isto tako, unatoč nominalnom rastu, podaci pokazuju trend pada udjela horizontalnih državnih potpora u ukupno dodijeljenim državnim potporama, tako da je u 2006. godini udio horizontalnih potpora u ukupnim državnim potporama iznosio 12,5% dok je u 2005. godini taj postotak bio 17,5%, a u 2004. godini 22,4%.

Jedan od razloga tome je izrazito visok rast potpora u sektoru prometa i brodogradnje. Potpore u tim sektorima su u 2006. godini povećane za 3.205,6 milijuna kuna u odnosu na 2005, dok je rast horizontalnih potpora u 2006. godini u odnosu na 2005. godinu bio znatno manji od rasta sektorskih potpora.

2.2. DRŽAVNE POTPORE PREMA OBLICIMA (INSTRUMENTIMA) DODJELE

Državne potpore mogu se dodjeljivati putem različitih instrumenata, i to izravno iz sredstava državnog proračuna, što predstavlja povećanje rashoda države, ili kroz umanjeње državnih prihoda. Najznačajniji oblici (instrumenti) državnih potpora⁷ su:

- A1 - Subvencije
- A2 - Porezna izuzeća, oprost poreznog duga i doprinosa
- B - Udjeli u vlasničkom kapitalu
- C1 - Povoljniji krediti
- C2 - Svi drugi instrumenti
- D - Jamstva

Tabela 7: Državne potpore prema instrumentima dodjele u 2004. godini (u mln HRK)

Kategorija		A1	A2	B	C1	D	Ukupno
1.	Poljoprivreda i ribarstvo	1.819,8	0,0	0,0	0,0	0,0	1.819,8
2.	Industrija i usluge	2.186,9	370,2	136,1	54,2	89,2	2.836,6
	2.1. Horizontalni ciljevi	780,4	370,2	0,0	0,0	0,5	1.151,1
	Istraživanje i razvoj	0,0	124,0	0,0	0,0	0,0	124,0
	Zaštita okoliša i ušteda energije	0,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,2
	Mali i srednji poduzetnici	55,0	0,0	0,0	0,0	0,0	55,0
	Usavršavanje	0,0	130,4	0,0	0,0	0,0	130,4
	Zapošljavanje	359,1	115,8	0,0	0,0	0,0	474,9
	Kultura	40,3	0,0	0,0	0,0	0,5	40,8
	Ostali ciljevi	325,8	0,0	0,0	0,0	0,0	325,8
	2.2. POSEBNI SEKTORI	1.406,5	0,0	136,1	54,2	88,7	1.685,5
	Proizvodnja čelika	0,0	0,0	0,0	0,0	29,4	29,4
	Promet	321,1	0,0	101,9	0,0	0,0	423,0
	Brodogradnja	484,3	0,0	20,0	0,0	25,4	529,7
	Turizam	86,7	0,0	0,0	0,0	0,0	86,7
	Ostali sektori	20,7	0,0	0,0	5,0	0,0	25,7
	Sanacija i restrukturiranje	493,7	0,0	14,2	49,2	33,9	591,0
3.	Regionalne potpore	34,9	111,0	0,0	0,1	0,0	146,0
4.	Potpore na lokalnoj razini	268,6	0,0	25,2	39,3	10,4	343,5
UKUPNO		4.310,2	481,2	161,3	93,6	99,6	5.145,9

Izvor: Ministarstvo financija, ostali davatelji državnih potpora; podaci obrađeni u AZTN

⁷ U Prilogu 1. dan je popis instrumenata za dodjelu državnih potpora, kao i metodologija za izračun elementa državne potpore kod pojedinog instrumenta.

Tabela 8: Državne potpore prema instrumentima dodjele u 2005. godini (u mln kuna)

Kategorija		A1	A2	B	C1	D	Ukupno	
1.	<i>Poljoprivreda i ribarstvo</i>	1.992,1	0,0	0,0	0,0	0,0	1.992,1	
2.	<i>Industrija i usluge</i>	1.914,8	466,4	151,8	73,3	364,9	2.971,2	
	2.1.	<i>Horizontalni ciljevi</i>	454,9	466,4	0,0	0,0	0,0	921,3
		Istraživanje i razvoj	4,8	124,6	0,0	0,0	0,0	129,4
		Zaštita okoliša i ušteda energije	6,9	0,0	0,0	0,0	0,0	6,9
		Mali i srednji poduzetnici	96,3	0,0	0,0	0,0	0,0	96,3
		Usavršavanje	6,8	74,1	0,0	0,0	0,0	80,9
		Zapošljavanje	30,0	267,7	0,0	0,0	0,0	297,7
		Kultura	75,1	0,0	0,0	0,0	0,0	75,1
		Ostali ciljevi	235,0	0,0	0,0	0,0	0,0	235,0
	2.2.	POSEBNI SEKTORI	1.459,9	0,0	151,8	73,3	364,9	2.049,9
		Proizvodnja čelika	0,0	0,0	0,0	0,0	51,8	51,8
		Promet	559,2	0,0	100,2	53,3	29,6	742,3
		Brodogradnja	431,2	0,0	20,8	0,0	54,5	506,5
		Turizam	88,6	0,0	9,0	0,0	91,8	189,4
		Ostali sektori	26,4	0,0	11,5	20,0	0,0	57,9
	Sanacija i restrukturiranje	354,5	0,0	10,3	0,0	137,2	502,0	
3.	<i>Regionalne potpore</i>	34,8	135,7	0,0	0,0	0,0	170,5	
4.	<i>Potpore na lokalnoj razini</i>	123,0	0,7	0,0	7,4	3,8	134,9	
UKUPNO		4.064,7	602,8	151,8	80,7	368,7	5.268,7	

Izvor: Ministarstvo financija, ostali davatelji državnih potpora; podaci obrađeni u AZTN

Tabela 9: Državne potpore prema instrumentima dodjele u 2006. godini (u mln kuna)

Kategorija		A1	A2	B	C1	D	Ukupno	
1.	<i>Poljoprivreda i ribarstvo</i>	2.528,3	0,0	0,0	0,0	0,0	2.528,3	
2.	<i>Industrija i usluge</i>	2.260,0	462,7	417,8	424,7	2.127,8	5.693,0	
	2.1.	<i>Horizontalni ciljevi</i>	446,8	456,7	0,0	165,4	5,0	1.073,9
		Istraživanje i razvoj	17,3	121,5	0,0	0,0	0,0	138,8
		Zaštita okoliša i ušteda energije	19,6	0,0	0,0	4,3	0,0	23,9
		Mali i srednji poduzetnici	78,8	0,0	0,0	161,1	5,0	244,9
		Usavršavanje	1,9	99,3	0,0	0,0	0,0	101,2
		Zapošljavanje	98,6	235,9	0,0	0,0	0,0	334,5
		Kultura	90,2	0,0	0,0	0,0	0,0	90,2
		Ostali ciljevi	140,4	0,0	0,0	0,0	0,0	140,4
	2.2.	POSEBNI SEKTORI	1.813,2	6,0	417,8	259,3	2.122,8	4.619,1
		Proizvodnja čelika	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
		Promet	1.188,9	0,0	417,8	240,3	0,0	1.847,0
		Brodogradnja	484,7	0,0	0,0	0,0	2.122,8	2.607,5
		Turizam	102,1	0,0	0,0	15,9	0,0	118,0
		Ostali sektori	37,5	0,0	0,0	3,1	0,0	40,6
	Sanacija i restrukturiranje	0,0	6,0	0,0	0,0	0,0	6,0	
3.	<i>Regionalne potpore</i>	37,5	260,6	0,0	2,9	0,0	301,0	
4.	<i>Potpore na lokalnoj razini</i>	65,5	0,0	0,0	0,0	0,0	65,5	
UKUPNO		4.891,3	723,3	417,8	427,6	2.127,8	8.587,8	

Izvor: Ministarstvo financija, ostali davatelji državnih potpora; podaci obrađeni u AZTN

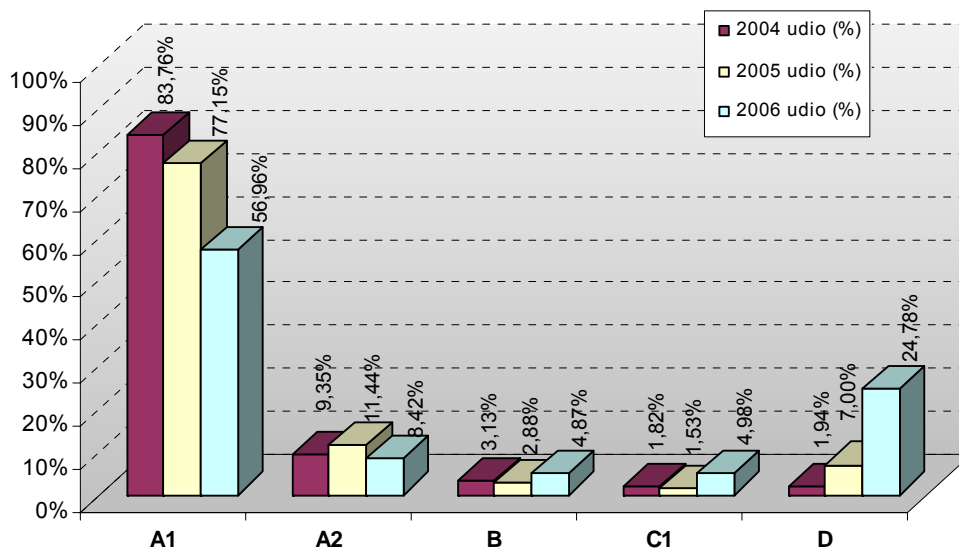
Tabela 10: Državne potpore prema oblicima (instrumentima) dodjele za razdoblje 2004. - 2006. (uključena poljoprivreda i ribarstvo)

	2004.			2005.			2006.		
	u mln kn	u mln EUR	udio (%)	u mln kn	u mln EUR	udio (%)	u mln kn	u mln EUR	udio (%)
A1	4.310,2	575,1	83,76	4.064,7	549,3	77,15	4.891,3	668,0	56,96
A2	481,2	64,2	9,35	602,8	81,5	11,44	723,3	98,8	8,42
B	161,3	21,5	3,13	151,8	20,5	2,88	417,8	57,1	4,87
C1	93,6	12,5	1,82	80,7	10,9	1,53	427,6	58,4	4,98
D	99,6	13,3	1,94	368,7	49,8	7,00	2.127,8	290,6	24,78
	5.145,9	686,6	100,00	5.268,7	712,0	100,00	8.587,8	1.172,7	100,00

Izvor: Ministarstvo financija, ostali davatelji državnih potpora; podaci obrađeni u AZTN

Promatrano u ukupnom iznosu (uključujući poljoprivredu i ribarstvo), najzastupljeniji oblik državnih potpora u 2006. godini su subvencije (oko 57%). Slijede državna jamstva (24,8%), te porezne olakšice (8,4%). Vlasnički udio u temeljnom kapitalu se s 2,9% u 2005. godini povećao na 4,9% u 2006. godini. Znakovit je rast dodijeljenih državnih potpora putem povoljnijih kredita s 1,5% u 2005. godini na oko 5% u 2006. godini.

Slika 6: Ukupne državne potpore prema instrumentima dodjele⁸ za razdoblje 2004. - 2006. (po godinama)

Izvor: Ministarstvo financija, ostali davatelji državnih potpora; podaci obrađeni u AZTN

⁸ A1 (subvencije), A2 (porezna oslobođenja, izuzeća, oprost poreza i doprinosa i olakšice), B (udjeli u vlasničkom kapitalu), C1 (povoljni zajmovi), C2 (ostali instrumenti), D (izračunate državne potpore u jamstvima).

S obzirom da izdana državna jamstva čine značajan udio u strukturi instrumenata dodjele državnih potpora, za izračun državne potpore upotrebljava se posebna metodologija utvrđena Pravilnikom o obliku i sadržaju, te načinu prikupljanja podataka i vođenja evidencija državnih potpora („Narodne novine“, broj 11/05). Taj je Pravilnik usklađen s metodologijom izračuna u EU. Način izračuna državne potpore sadržane u izdanim jamstvima prikazan je u Tabeli 11.

Tabela 11: Državna jamstva za razdoblje 2004. - 2006. (u mln kuna)

Redni broj	Opis	2004.	2005.	2006.
1.	Ukupna izdana financijska jamstva	5.805,55	3.709,77	9.370,47
2.	Izdana financijska jamstva za sanaciju brodogradilišta	0,00	0,00	1.402,95
3.	Ukupna izdana financijska jamstva bez jamstava za sanaciju brodogradilišta (1-2)	5.805,55	3.709,77	7.967,52
4.	Državna jamstva koja ne predstavljaju državnu potporu	3.081,32	2.707,51	6.480,81
5.	Ukupna financijska jamstva s elementima državne potpore (1-4)	2.724,22	1.002,27	2.889,66
6.	Ukupna izdana činidbena jamstva	4.773,57	3.458,31	1.147,52
7.	Ukupna izdana državna jamstva sa elementima državne potpore (5+6)	7.497,80	4.460,58	4.037,18
8.	Protestirana jamstva (umanjena za povrate)	778,83	349,21	427,97
9.	Stopa rizika (8/7)	10,39%	7,83%	10,60%
10.	Plaćene premije 0,5% (5x0,5%)	13,62	5,01	14,45
11.	Iznos državne potpore u financijskim jamstvima (5x9-10)	269,36	73,45	291,87
12.	Ukupan iznos državnih potpora sadržan u državnim jamstvima (2+8+11)	1.048,19	422,66	2.122,79

Izvor: Ministarstvo financija; podaci obrađeni u AZTN

Državna se jamstva ne smatraju uvijek i u svakom slučaju državnom potporom. Naime, članak 74. Uredbe propisuje uvjete pod kojima se državna jamstva u pravilu ne smatraju državnom potporom⁹. Stoga je ocjenu o tome koje se državno jamstvo smatra državnom potporom, te koliki je element državne potpore sadržan u jamstvu moguće dati isključivo u postupku odobravanja jamstva od strane Agencije.

Iznosi državnih jamstava koji ne predstavljaju državnu potporu prikazani u Tabeli 11. pod rednim brojem 4. uglavnom se odnose na:

⁹ Jamstva se ne smatraju državnom potporom ako: korisnik zajma nije u financijskim teškoćama, korisnik zajma može na financijskom tržištu dobiti zajam po tržišnim uvjetima bez posredovanja države, da je državno jamstvo povezano s određenom financijskom transakcijom, da je ograničeno po visini i po vremenu trajanja, da državno jamstvo ne pokriva više od 80% određene financijske obveze te da se za državno jamstvo zaračunava tržišna cijena.

- infrastrukturu (građenje i održavanje autocesta i cesta, željezničke infrastrukture, plinskog transportnog sustava, izgradnju obalne infrastrukture),
- jamstva dodijeljena unutar opće države (Hrvatski fond za privatizaciju, Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje, Hrvatska elektroprivreda, Klinički bolnički centar Zagreb),
- jamstva za obnovu ratom porušenih objekata.

Pod rednim brojem 6. u istoj tabeli dan je iznos činidbenih jamstava koja se u cijelosti odnose na brodogradnju, a s obzirom da u posljednjih pet godina takva jamstva nisu bila protestirana, na njih se nije primijenio izračun stope rizika.

3. POLJOPRIVREDA I RIBARSTVO

Sukladno Zakonu o državnim potporama, na državne potpore u poljoprivredi i ribarstvu ne primjenjuju se odredbe Zakona i Uredbe. Stoga Agencija nije nadležna za njihovo odobravanje. Međutim, državne potpore u poljoprivredi i ribarstvu ipak su uključene u ovo izvješće u smislu dodijeljenih iznosa u izvještajnom razdoblju prema podacima dobivenim od Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodnog gospodarstva, Ministarstva financija i podacima o izvršenju državnog proračuna.

Državne potpore poljoprivredi i ribarstvu u 2004. godini iznosile su 1.819,8 milijuna kuna, dok su u 2005. one su iznosile 1.992,1 milijun kuna. Te su potpore u 2006. iznosile 2.528,3 milijuna kuna, što je za 27% više nego u 2005. godini.

U 2004. godini udio potpora namijenjenih poljoprivredi i ribarstvu u ukupnim potporama iznosio je 35,4%, u 2005. godini 38%, a u 2006. godini oko 30%. Relativni pad udjela u 2006. godini, unatoč značajnom nominalnom rastu potpora poljoprivredi i ribarstvu, posljedica je snažnog rasta državnih potpora namijenjenih industrijskom sektoru, osobito brodogradnji.

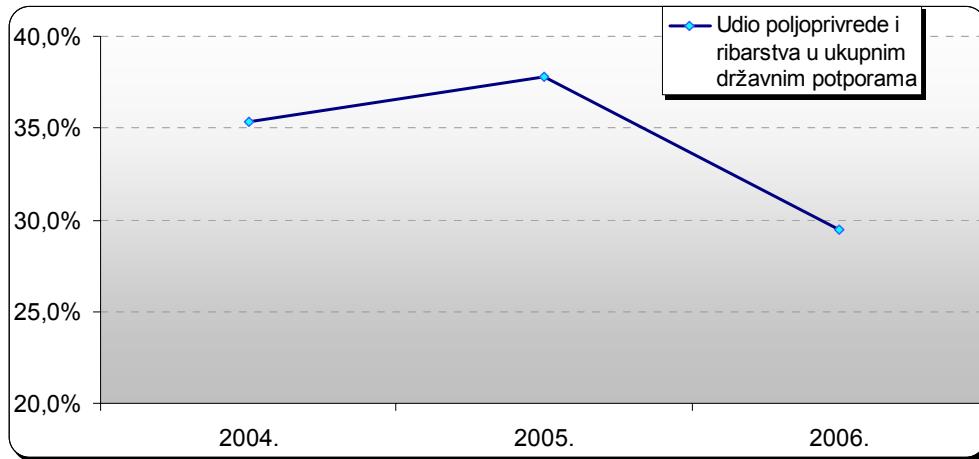
Prema podacima dobivenim od Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodnog gospodarstva, potpore poljoprivredi i ribarstvu dodjeljuju se isključivo u obliku subvencija. Međutim, Ministarstvo nije Agenciju izvijestilo i o mogućim drugim oblicima potpora koje su dodjeljivane poduzetnicima u ovoj djelatnosti kroz otpise poreznih dugova ili na druge načine.

Tabela 12: Ukupne državne potpore i potpore poljoprivredi i ribarstvu za razdoblje 2004. – 2006. (po godinama)

Poljoprivreda i ribarstvo	2004.		2005.		2006.		Indeks u %	
	u mln kn	u mln EUR	u mln kn	u mln EUR	u mln kn	u mln EUR	2005/2004	2006/2005
Ukupne državne potpore	5.145,8	686,6	5.268,7	712,0	8.587,8	1.172,7	102,39%	163,00%
Potpore bez poljoprivrede i ribarstva	3.326,0	443,8	3.276,6	442,8	6.059,5	827,5	98,51%	184,93%
Potpore poljoprivredi i ribarstvu	1.819,82	242,8	1.992,10	269,2	2.528,27	345,3	109,47%	126,91%
udio (%) u ukupnim državnim potporama	35,36%		37,81%		29,44%		106,91%	77,86%
udio (%) u BDP-u	0,88%		0,87%		1,01%		98,95%	116,00%

Izvor: Ministarstvo financija, Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodnog gospodarstva; podaci obrađeni u AZTN.

Slika 7: Udio državnih potpora poljoprivrede i ribarstva u ukupnim državnim potporama za razdoblje 2004. - 2006.

Izvor: Ministarstvo financija, Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodnog gospodarstva; podaci obrađeni u AZTN

4. INDUSTRIJA I USLUGE

Kada se struktura ukupno dodijeljenih državnih potpora promatra na način da se isključe potpore dodijeljene poljoprivredi i ribarstvu iz razloga koji su navedeni u poglavlju 2. Izvješća, razvidno je da se najveći dio potpora tradicionalno dodjeljuje sektoru industrije i usluga (oko 94% u 2006. godini). Znatno manje potpora su usmjerene na regionalne potpore (oko 5% u 2006. godini) i potpore na razini jedinica lokalne samouprave (1,1% u 2006. godini).

Treba, međutim, imati na umu da su podaci o dodijeljenim državnim potporama koje su Agenciji dostavili davatelji državnih potpora, vjerodostojni i pouzdani samo u dijelu koji se odnosi na podatke dostavljene od ministarstava i većine drugih središnjih državnih institucija. U dijelu koji se odnosi na jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave, izvješća nisu u potpunosti pouzdana, jer podaci o tim potporama još uvijek nisu ažurni i cjeloviti. Stoga podatak o iznosu i udjelu državnih potpora na lokalnoj razini treba uzeti s rezervom. Međutim, velika se većina potpora dodijeljenih na lokalnoj razini (isključujući velike gradove) odnosi na potpore male vrijednosti koje po korištenoj metodologiji ionako ne bi bile uključene u Izvješće.

U sektoru industrije i usluga su u 2006. godini dodijeljene potpore u iznosu od 5.692,9 milijuna kuna (777,4 milijuna EUR), što je za 91,6% više nego u 2005. godini. Taj porast državnih potpora u promatranom razdoblju odnosi se uglavnom na porast državnih potpora u sektoru brodogradnje, prometu i na regionalne državne potpore. Naime, u 2006. godini došlo je do značajnog rasta državnih potpora dodijeljenih posebnim sektorima, naročito brodogradnji, temeljem odobrenih državnih jamstava za sanaciju brodogradilišta, te državnih potpora dodijeljenih sektoru željezničkog prometa.

Pritom je potrebno imati na umu da se hrvatsko gospodarstvo, poglavito brodogradnja, nalazi u fazi restrukturiranja. Stoga je bilo za očekivati da će početak procesa restrukturiranja hrvatskih brodogradilišta i početak primjene propisa o državnim potporama i na ovu djelatnost rezultirati porastom sektorskih potpora. Spomenuto iz razloga što će taj proces zahtijevati dodatna državna sredstva u obliku potpora, ali i iz razloga što se u tom procesu moraju „legalizirati“, odnosno transparentno prikazati i obuhvatiti svi oblici potpora koji se dodjeljuju ovoj djelatnosti. Takva obveza ranije nije postojala, jer se radilo o sustavu potpora naslijeđenom iz vremena prije donošenja propisa o državnim potporama.

Tabela 13: Državne potpore za razdoblje 2004. - 2006. (bez poljoprivrede i ribarstva)

Kategorija	2004.			2005.			2006.		
	u mln HRK	u mln EUR	udio (%)	u mln HRK	u mln EUR	udio (%)	u mln HRK	u mln EUR	udio (%)
Industrija i usluge	2.836,5	378,4	85,28	2.971,2	401,5	90,68	5.692,9	777,4	93,95
<i>Horizontalni ciljevi</i>	1.151,2	153,6	34,61	921,2	124,5	28,11	1.073,8	146,6	17,72
<i>Posebni sektori</i>	1.685,3	224,9	50,67	2.050,0	277,0	62,56	4.619,1	630,8	76,23
Regionalne potpore	146,0	19,5	4,39	170,5	23,0	5,20	301,0	41,1	4,97
Potpore na lokalnoj razini	343,5	45,8	10,33	134,9	18,2	4,12	65,5	8,9	1,08
UKUPNO	3.326,0	443,8	100,00	3.276,6	442,8	100,00	6.059,4	827,5	100,0

Izvor: Ministarstvo financija, ostali davatelji državnih potpora; podaci obrađeni u AZTN

4.1. HORIZONTALNE DRŽAVNE POTPORE

Horizontalne državne potpore su potpore koje imaju za cilj rješavanje određenih problema koji mogu biti prisutni kod svih poduzetnika, u svim sektorima ili regijama, jer tržište odnosno poduzetnici vlastitim sredstvima nisu u mogućnosti uspješno riješiti te probleme. U tu kategoriju spadaju potpore kojima država potiče istraživanje i razvoj i inovacije, zaštitu okoliša i uštedu energije, male i srednje poduzetnike, ulaganje u rizični kapital, zapošljavanje te usavršavanje zaposlenika. Premda specifičnog karaktera, u horizontalne državne potpore uključuju se i potpore za kulturu.

Horizontalne državne potpore su 2005. godini iznosile 921,2 milijuna kuna. U 2006. godini iznosile su ukupno 1.073,9 milijuna kuna, što je za 16,6% više nego u prethodnoj godini.

U strukturi horizontalnih državnih potpora, najveći dio (31,2%) odnosno 334,5 milijuna kuna, dodijeljen je za zapošljavanje. Slijede potpore za male i srednje poduzetnike (22,8%), zatim potpore za ostale horizontalne ciljeve¹⁰ (13,1%), potpore za istraživanje i razvoj (12,9%) itd.

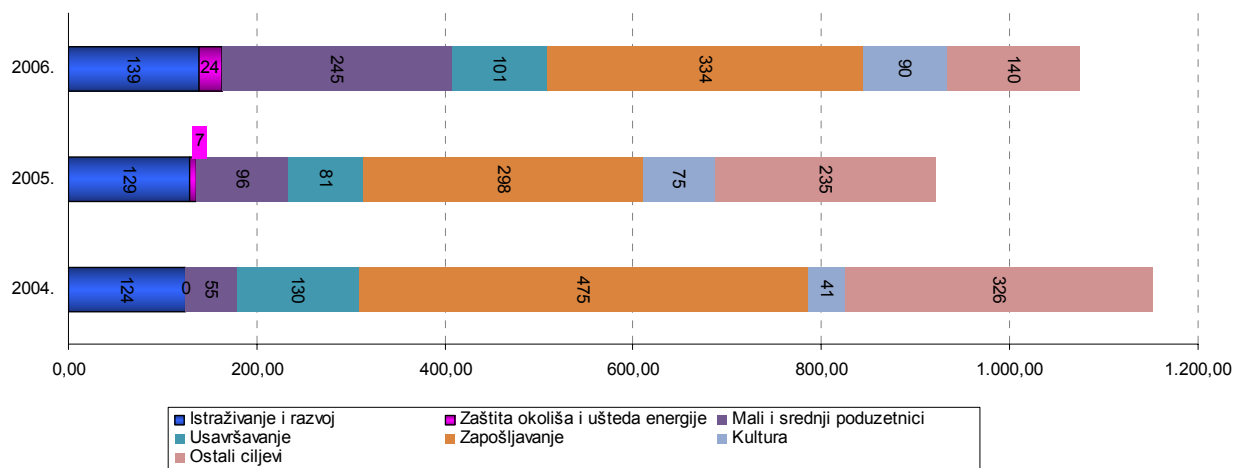
¹⁰ Pod „ostalim horizontalnim ciljevima“ podrazumijeva se iznos potpora u 2006. godini koji se u potpunosti odnosi na subvencioniranje kamatnih stopa za različite namjene koje odobrava Hrvatska banka za obnovu i razvitak na temelju svojih programa, a koji nisu izravno raspoređeni na ostale vrste horizontalnih državnih potpora. Ukupni iznos koji je HBOR s toga temelja u 2006. godini odobrio za subvencioniranje kamatnih stopa za horizontalne državne potpore iznosi 300 milijuna kuna.

Tabela 14: Horizontalne državne potpore u Republici Hrvatskoj za razdoblje 2004. - 2006.

Horizontalne državne potpore	2004.			2005.			2006.		
	mln HRK	mln EUR	udio u BDP (%)	mln HRK	mln EUR	udio u BDP (%)	mln HRK	mln EUR	udio u BDP (%)
Istraživanje i razvoj	124,0	16,5	0,06%	129,3	17,5	0,06%	138,8	19,0	0,06%
Zaštita okoliša i ušteda energije	0,2	0,0	0,00%	6,9	0,9	0,00%	23,9	3,3	0,01%
Mali i srednji poduzetnici	55,0	7,3	0,03%	96,3	13,0	0,04%	244,9	33,4	0,10%
Usavršavanje	130,4	17,4	0,06%	80,9	10,9	0,04%	101,2	13,8	0,04%
Zapošljavanje	475,0	63,4	0,23%	297,7	40,2	0,13%	334,5	45,7	0,13%
Kultura	40,8	5,4	0,02%	75,1	10,1	0,03%	90,2	12,3	0,04%
Ostali ciljevi	325,8	43,5	0,16%	235,0	31,8	0,10%	140,4	19,2	0,06%
UKUPNO	1.151,2	153,6	0,56%	921,2	124,5	0,40%	1.073,9	146,6	0,43%

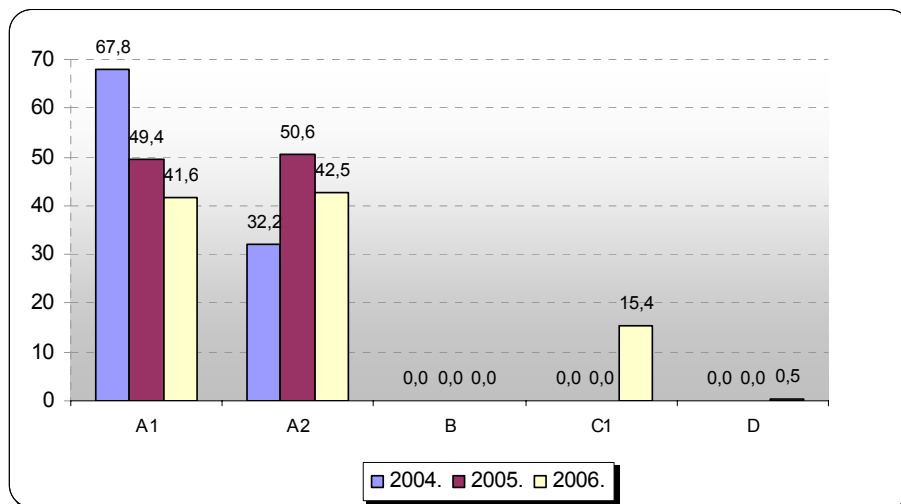
Izvor: Ministarstvo financija, ostali davatelji državni potpora; podaci obrađeni u AZTN

Slika 8: Horizontalne državne potpore za razdoblje 2004. - 2006. (u mln HRK)

Izvor: Ministarstvo financija, ostali davatelji državni potpora; podaci obrađeni u AZTN

Slika 9: Udjeli horizontalnih državnih potpora prema instrumentima dodjele¹¹ za razdoblje 2004. - 2006. (u postocima)

Izvor: Ministarstvo financija, ostali davatelji državnih potpora; podaci obrađeni u AZTN

Najviše korišteni instrumenti dodjele horizontalnih državnih potpora u 2006. godini bili su porezna izuzeća (42,5%) i subvencije (41,6%), a porastao je i udio potpora dodijeljenih putem povoljnijih kredita (15,4%).

4.1.1. Istraživanje i razvoj

Sukladno propisima o državnim potporama, potpore za istraživanje i razvoj mogu se dodjeljivati:

- za temeljna istraživanja namijenjena postizanju napretka u znanosti i tehnici koja nemaju neposredan utjecaj na gospodarske djelatnosti,
- za primijenjena istraživanja namijenjena stjecanju znanja za razvoj novih proizvoda, postupaka i usluga ili poboljšanju već postojećih proizvoda, postupaka i usluga,
- za razvojna istraživanja namijenjena prijenosu rezultata industrijskih istraživanja u oblikovanje novih, izmijenjenih i poboljšanih proizvoda, postupaka i usluga, bez obzira na to je li takvo oblikovanje namijenjeno prodaji ili korištenju, uključivši izradu prototipova, koji nisu komercijalno upotrebljivi, te za studije o tehničkoj izvedivosti koje su uvjet za provedbu primijenjenog i razvojnog istraživanja.

Bitno je naglasiti da propisi omogućuju dodjelu potpora za istraživanje i razvoj ako je riječ o pokriću određenih opravdanih troškova za ulaganja u te namjene. Tako se za temeljna istraživanja može dodijeliti potpora u visini do 100% opravdanih troškova projekta, ako su

¹¹ A1 (subvencije), A2 (porezna oslobođenja, izuzeća, oprost poreza i doprinosa i olakšice), B (udjeli u vlasničkom kapitalu), C1 (povoljni zajmovi), C2 (ostali instrumenti), D (izračunate državne potpore u financijskim jamstvima)

rezultati takva istraživanja na nepristranoj osnovi dostupni prema redovnim tržišnim uvjetima. Za primijenjena istraživanja može se dodijeliti potpora u visini do 50% opravdanih troškova projekta. Nadalje, za razvojna istraživanja državna se potpora može dodijeliti u visini do 25% opravdanih troškova projekta. Za studije o tehničkoj izvedivosti može se dodijeliti državna potpora u visini do 75% opravdanih troškova projekta, ako predstavlja uvjet za provedbu primijenjenog istraživanja. I konačno, državna se potpora može dodijeliti u visini do 50% opravdanih troškova projekta ako predstavlja uvjet za provedbu razvojnog istraživanja.

Opravdanim troškovima za istraživanje i razvoj smatraju se:

- troškovi rada zaposlenih koji se isključivo bave istraživačkim aktivnostima
- troškovi za instrumente, opremu i nekretnine koji se isključivo i stalno koriste za istraživačke aktivnosti
- troškovi za savjetodavne i slične usluge namijenjene isključivo za istraživačke aktivnosti
- dodatni ukupni troškovi koji nastaju neposredno kao posljedica istraživanja i razvoja i drugi operativni troškovi koji nastaju neposredno kao posljedica istraživanja i razvoja.

Tabela 15: Državne potpore za istraživanje i razvoj za razdoblje 2004. - 2006.

Istraživanje i razvoj	2004.		2005.		2006.	
	u mln HRK	u mln EUR	u mln HRK	u mln EUR	u mln HRK	u mln EUR
A1 subvencije	0,0	0,0	4,7	0,6	17,3	2,4
A2 porezne olakšice	124,0	16,5	124,6	16,8	121,5	16,6
UKUPNO	124,0	16,5	129,3	17,5	138,8	19,0
udio (%) u horizontalnim ciljevima	10,77%		14,04%		12,93%	
udio (%) u ukupnim državnim potporama (bez poljoprivrede i ribarstva)	3,73%		3,95%		2,29%	
udio (%) u ukupnim državnim potporama	2,41%		2,45%		1,62%	
udio (%) u BDP-u	0,06%		0,06%		0,06%	

Izvor: Ministarstvo financija; podaci obrađeni u AZTN

Potpore za istraživanje i razvoj u našoj zemlji kontinuirano rastu od 2004. godine, što pokazuju i podaci iz Tabele 15. Tako je u 2004. godini dodijeljeno 124 milijuna kuna potpora, u 2005. godini 129,3 milijuna kuna, a u 2006. godini 138,8 milijuna kuna. U 2004. i 2005. godini potpore za istraživanje i razvoj dodjeljivane su u obliku poreznih olakšica, a u 2006. godini i u obliku subvencija.

U 2006. godini Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa dodijelilo je Poslovno-inovacijskom centru Hrvatske BICRO d.o.o. potpore u iznosu od 17,3 milijuna kuna. Riječ je o potporama za provođenje programa RAZUM koji je utvrđen Smjernicama za poticanje inovacijskog tehnološkog sustava (Program poticanja tehnoloških istraživačko-

razvojnih projekata i Program poticanja poduzetništva utemeljenog na inovacijama i novim tehnologijama).

Iznos od 121,5 milijuna kuna potpora dodijeljen je kroz porezne olakšice te umanjenja osnovice poreza na dobit za poticaje istraživanja i razvoja, sukladno Zakonu o porezu na dobit („Narodne novine“, broj 127/00, 163/03, 177/04, 90/05 i 57/06).

4.1.2. Zaštita okoliša i ušteda energije

Državne potpore za zaštitu okoliša i uštedu energije namijenjene su otklanjanju ili sprječavanju šteta nanesenih okolišu i prirodnim izvorima, postizanju standarda zaštite okoliša ili poticanju racionalnog korištenja prirode i njenih dobara.

Državne potpore za zaštitu okoliša mogu se dodijeliti:

- za prilagođavanje novim obvezujućim standardima za zaštitu okoliša, malim i srednjim poduzetnicima do visine 15% opravdanih troškova, u razdoblju od 3 godine od prihvaćanja ovih standarda,
- za postizanje višega stupnja zaštite okoliša nego što to određuju obvezujući standardi odnosno za ulaganja u zaštitu okoliša dok još ne postoje obvezujući standardi, velikim poduzetnicima do visine 30% opravdanih troškova, a malim i srednjim poduzetnicima do visine od 40% opravdanih troškova
- za energetske učinkovitost i istodobnu proizvodnju električne i toplinske energije, te za obnovljive izvore energije, velikim poduzetnicima, do visine 40% opravdanih troškova, a malim i srednjim poduzetnicima do visine 50% opravdanih troškova.

Državna potpora za sanaciju onečišćenih područja sukladna je propisima samo ako osoba odgovorna za onečišćenje nije poznata ili joj se trošak sanacije ne može nametnuti. Opravdani troškovi sanacije onečišćenog područja koji se mogu financirati državnim potporama su troškovi rada umanjeni za povećanje vrijednosti zemljišta.

Državna potpora može se dodijeliti i za tekuće poslovanje, ako se time doprinosi zaštiti okoliša. Tako se taj oblik potpora može dodijeliti za poticanje okolišu primjerenih oblika postupanja s otpadom i za poticanje energetske učinkovitosti, smanjenje ili oslobođenje od poreza za zaštitu okoliša, poticanje korištenja obnovljivih izvora energije te istodobnu proizvodnju električne i toplinske energije.

Opravdanim troškovima zaštite okoliša smatraju se dodatni troškovi za nekretnine i opremu i troškovi za nematerijalna ulaganja potrebni za postizanje ciljeva zaštite okoliša.

Tabela 16: Državne potpore za zaštitu okoliša i uštedu energije za razdoblje 2004. - 2006.

Zaštita okoliša i ušteda energije	2004.		2005.		2006.	
	u mln HRK	u mln EUR	u mln HRK	u mln EUR	u mln HRK	u mln EUR
A1 subvencije	0,2	0,0	6,9	0,9	19,6	2,7
C1 Povoljniji zajmovi	0,0	0,0	0,0	0,0	4,3	0,6
UKUPNO	0,2	0,0	6,9	0,9	23,9	2,7
udio (%) u horizontalnim ciljevima	0,02%		0,75%		2,23%	
udio (%) u ukupnim državnim potporama (bez poljoprivrede i ribarstva)	0,01%		0,21%		0,39%	
udio (%) u ukupnim državnim potporama	0,00%		0,13%		0,28%	
udio (%) u BDP-u	0,000%		0,003%		0,010%	

Izvor: Ministarstvo financija; podaci obrađeni u AZTN.

Prema podacima kojima raspolaže Agencija, u 2004. godini su državne potpore za zaštitu okoliša i uštedu energije iznosile 200.000 kuna, u 2005. godini 6,9 milijuna kuna, a u 2006. godini 23,9 milijuna kuna. Instrument dodijele su pretežito subvencije. U 2005. godini počeo je djelovati Fond za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost, preko kojeg je Ministarstvo za zaštitu okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva počelo dodjeljivati potpore za te namjene.

Temeljem zaprimljene dokumentacije Agencija je utvrdila da je Fond za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost u 2006. godini dodjeljivao državne potpore u skladu s Pravilnikom o uvjetima i načinu dodijele sredstava Fonda. Sredstva dodijeljena na taj način iznose 17,1 milijuna kuna, a odnose se na subvencije i povoljnije zajmove za zaštitu okoliša (za čistiju proizvodnju, uporabu otpada i zbrinjavanje opasnog otpada), te za uštedu energije (za energetske učinkovitost, obnovljive izvore energije i za održivu gradnju).

Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva je u 2006. godini dodijelilo 5,8 milijuna kuna subvencija, temeljem Programa za državne potpore za razvoj i proizvodnju opreme za primjenu obnovljivih izvora energije u cilju jačanja konkurentske sposobnosti i stvaranja gospodarskih preduvjeta za korištenje potencijala obnovljivih izvora energije u Republici Hrvatskoj.

Hrvatska banka za obnovu i razvitak, je u 2006. godini dodijelila 1 milijun kuna potpora sukladno Programu kreditiranja projekata zaštite okoliša, energetske učinkovitosti i obnovljivih izvora energije, a na temelju Pravilnika o osnovnim uvjetima financiranja pojedinih ciljnih skupina.

4.1.3. Zapošljavanje

Propisi o državnim potporama uređuju da se državna potpora za zapošljavanje može dodijeliti za otvaranje novih ili očuvanje postojećih radnih mjesta. Propisi izričito isključuju mogućnost dodjele spomenutih potpora poduzetnicima za djelatnosti brodogradnje i pomorskog prometa.

Državna potpora za otvaranje novih radnih mjesta može se dodijeliti za zapošljavanje osoba koje još nisu bile zaposlene, odnosno za koje su ostale ili koje će ostati bez zaposlenja. Pritom, spomenute potpore na područjima koja imaju pravo na regionalnu državnu potporu mogu se dodijeliti svim poduzetnicima u iznosu određenom u karti regionalnih državnih potpora, pod uvjetom da korisnik državne potpore doprinese najmanje s 25% vlastitih sredstava.

Državna potpora za otvaranje novih radnih mjesta na područjima koja nemaju pravo na regionalnu državnu potporu može se dodijeliti samo malim i srednjim poduzetnicima, i to malim poduzetnicima u iznosu do 15% opravdanih troškova i srednjim poduzetnicima u iznosu do 7,5% opravdanih troškova. Pod opravdanim troškovima za otvaranje novih radnih mjesta smatraju se bruto plaće za dvogodišnje razdoblje, a novootvorena radna mjesta moraju biti sačuvana najmanje dvije godine.

Državna potpora za očuvanje radnih mjesta može se dodijeliti:

- ako je namijenjena otklanjanju posljedica uzrokovanih prirodnim nepogodama, izvanrednim ili ratnim okolnostima
- ako je namijenjena poticanju razvoja u područjima koja zaostaju u razvoju po uvjetima za dodjelu državne potpore za tekuće poslovanje
- ako je očuvanje radnih mjesta sastavni dio programa za sanaciju i restrukturiranje poduzetnika sukladno pravilima za sanaciju i restrukturiranje.

Iznos državne potpore za očuvanje radnih mjesta određuje se prema broju radnika zaposlenih kod poduzetnika u vrijeme dodjele državne potpore.

Tabela 17: Državne potpore za zapošljavanje za razdoblje 2004. - 2006.

Zapošljavanje	2004.		2005.		2006.	
	u mln HRK	u mln EUR	u mln HRK	u mln EUR	u mln HRK	u mln EUR
A1 subvencije	359,1	47,9	30,0	4,1	98,6	13,5
A2 porezne olakšice	115,9	15,5	267,7	36,2	235,9	32,2
UKUPNO	475,0	63,4	297,7	40,2	334,5	45,7
udio (%) u horizontalnim ciljevima	41,26%		32,32%		31,15%	
udio (%) u ukupnim državnim potporama (bez poljoprivrede i ribarstva)	14,28%		9,09%		5,52%	
udio (%) u ukupnim državnim potporama	9,23%		5,65%		3,90%	
udio (%) u BDP-u	0,23%		0,13%		0,13%	

Izvor: Ministarstvo financija; podaci obrađeni u AZTN

U 2004. godini je dodijeljeno 475 milijuna kuna državnih potpora za zapošljavanje. U 2005. godini je dodijeljeno 297,7 milijuna kuna, a u 2006. godini 334,5 milijuna kuna. Prema podacima dobivenih od davatelja potpora, u 2005. i 2006. godini porezne olakšice zamjenjuju do tada prevladavajuće subvencije kao najčešći oblik dodjele potpora.

Na temelju Programa za poticanje zapošljavanja u 2006. godini je dodijeljeno 58,7 milijuna kuna potpora. Temeljem Programa poticanja zapošljavanja osoba s invaliditetom dodijeljeno je 0,3 milijuna kuna, a temeljem Programa poticanja ulaganja dodijeljeno 176,8 milijuna kuna državnih potpora.

Sukladno odredbama Godišnjeg plana za poticanje zapošljavanja za 2006. godinu, državne potpore su dodjeljivali Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva, Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, Ministarstvo mora, turizma, prometa i razvitka, Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, Hrvatski zavod za zapošljavanje te Fond za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje.

Također, u 2006. godini, državne potpore za zapošljavanje u iznosu od 235,9 milijuna kuna dodijeljene su kroz porezne olakšice na temelju Zakona o porezu na dobit.

4.1.4. Mali i srednji poduzetnici

Državne potpore malim i srednjim poduzetnicima mogu se dodjeljivati za poticanje početnih ulaganja, za savjetodavne usluge i sudjelovanje na sajmovima i izložbama. Propisi izričito isključuju mogućnost dodjele tih potpora poduzetnicima za djelatnosti brodogradnje i pomorskog prometa.

Potpore malim i srednjim poduzetnicima imaju za cilj povećati interes građana za ulazak u poduzetništvo i olakšati im ulaganja u poduzetničke pothvate. Stoga su i pravila o dodijeli spomenutih potpora ovoj kategoriji poduzetnika znatno fleksibilnija u odnosu na ona koja vrijede za velike poduzetnike.

Na području koje ima pravo na regionalnu državnu potporu, državne potpore malom i srednjem poduzetništvu mogu se dodijeliti do gornje granice određene u karti regionalnih državnih potpora. Ovo pod uvjetom da se ulaganje očuva u tome području najmanje pet godina nakon zaključenja ulaganja, te da korisnik državne potpore u takvim ulaganjima sudjeluje s najmanje 25% vlastitih sredstava.

Kod izračunavanja visine državne potpore temeljem opravdanih troškova otvaranja novih radnih mjesta, potrebno je uzeti u obzir sljedeće uvjete:

- radno mjesto mora biti povezano s provedbom projekta početnih ulaganja i mora biti popunjeno tijekom tri godine nakon dovršenoga ulaganja,
- projekt ulaganja mora osigurati povećanje broja radnika u poduzeću u usporedbi s prosjekom tijekom proteklih 12 mjeseci
- nova radna mjesta moraju biti sačuvana najmanje pet godina.

Visina državnih potpora malim i srednjim poduzetnicima izračunava se temeljem opravdanih troškova ulaganja ili opravdanih troškova otvaranja novih radnih mjesta povezanih s ulaganjem.

Opravdani troškovi namijenjeni malim i srednjim poduzetnicima jesu:

- troškovi početnih ulaganja u obliku materijalnih ulaganja (zemljišta, zgrade i oprema) i nematerijalnih ulaganja (nabava patenata, licenci, posebnih znanja i vještina (*know-how*) ili tehničkog znanja koje nije zaštićeno patentom)
- troškovi otvaranja novih radnih mjesta; troškovi bruto plaća za novootvorena radna mjesta povezana s ulaganjem za dvogodišnje razdoblje.

U Republici Hrvatskoj prepoznat je značaj ulaganja i poticanja razvoja ove kategorije poduzetništva, što je razvidno i iz podataka o dodijeli državnih potpora malom i srednjem poduzetništvu u protekle tri godine. Naime, izdvajanja države za ove namjene u kontinuiranom su rastu od 2004. godine što pokazuju podaci iz Tabele 18.

Tabela 18: Državne potpore malim i srednjim poduzetnicima u razdoblju 2004. - 2006.

Mali i srednji poduzetnici	2004.		2005.		2006.	
	u mln HRK	u mln EUR	u mln HRK	u mln EUR	u mln HRK	u mln EUR
A1 subvencije	55,0	7,3	96,3	13,0	78,8	10,8
C1 Povoljniji zajmovi	0,0	0,0	0,0	0,0	161,1	22,0
D1 Jamstva	0,0	0,0	0,0	0,0	5,0	0,7
UKUPNO	55,0	7,3	96,3	13,0	244,9	33,4
udio (%) u horizontalnim ciljevima	4,78%		10,45%		22,81%	
udio (%) u ukupnim državnim potporama (bez poljoprivrede i ribarstva)	1,65%		2,94%		4,04%	
udio (%) u ukupnim državnim potporama	1,07%		1,83%		2,85%	
udio (%) u BDP-u	0,03%		0,04%		0,10%	

Izvor: Ministarstvo financija; podaci obrađeni u AZTN

U 2004. godini je malim i srednjim poduzetnicima dodijeljeno 55 milijuna kuna državnih potpora, u 2005. godini 96,3 milijuna kuna, a u 2006. godini 244,9 milijuna kuna. Dok su u 2004. i 2005. godini najčešći instrument potpora bile subvencije, u 2006. zamjetno je

povećanje potpora u obliku povoljnijih kredita, što predstavlja kvalitativni pomak u politici dodjele potpora malom i srednjem poduzetništvu.

Iz podataka je vidljiv izražen trend rasta državnih potpora malim i srednjim poduzetnicima. Tako je iznos dodijeljen po toj osnovi u 2006., gotovo 4,5 puta veći od iznosa dodijeljenog u 2004. godini.

U 2006. godini najznačajnije iznose potpora malim i srednjim poduzetnicima dodijelili su:

- Hrvatska agencija za malo gospodarstvo u iznosu od 5 milijuna kuna kroz državna jamstva, sukladno programima „Novi poduzetnik“, „Rast i razvoj“ i „Područje posebnog državnog interesa“ a na temelju Zakona o poticanju razvoja malog gospodarstva („Narodne novine“, broj 29/2002).
- Hrvatska banka za obnovu i razvitak kroz subvencije kamata te povoljnijih zajmova u iznosu od 82,1 milijuna kuna. Programi koje je HBOR koristio za dodjelu potpora su: Program izmjene ročnosti izvora sredstava, Program financiranja pronalazaka, Program kreditiranja poticanja malog gospodarstva na područjima posebne državne skrbi, Program kreditiranja poticanja razvitka malog i srednjeg privatnog poduzetništva (izravno kreditiranje), Program kreditiranja poticanja razvitka malog i srednjeg privatnog poduzetništva (putem poslovnih banaka), Program kreditiranja razvitka gospodarskih djelatnosti, Program kreditiranja za poticanje utemeljenja malog poduzetništva–početnici.
- Fond za razvoj i zapošljavanje kroz subvencije i povoljnije zajmove u ukupnom iznosu od 151,5 milijuna kuna i to za Poticanje razvoja poslovnih i razvojnih centara i centara malog poduzetništva i za Poticanje razvoja trgovačkih društava orijentiranih na izvoz i novo zapošljavanje.
- Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva kroz subvencije u iznosu od 6,3 milijuna kuna sukladno Programu poboljšanja konkurentnosti hrvatskog gospodarstva (20 ključeva), za Poticanje edukacije u poduzetništvu i za Poduzetničke centre.

4.1.5. Usavršavanje

Državne potpore za usavršavanje su namijenjene obrazovanju u obliku posebnog ili općeg usavršavanja radnika.

Posebno usavršavanje, sukladno Uredbi o državnim potporama, namijenjeno je stjecanju teoretskog i praktičnog znanja upotrebljivog na sadašnjem odnosno budućem radnom mjestu.

Opće usavršavanje je namijenjeno stjecanju općeg znanja koje nije izravno vezano uz postojeće radno mjesto.

Opravdani troškovi u svrhu usavršavanja su troškovi za instruktora, putni troškovi instruktora i osoba koje se usavršavaju, ostali tekući troškovi, troškovi otpisa uređaja i opreme u skladu s opsegom njihova korištenja u svrhu usavršavanja, troškovi savjetovanja u vezi s projektom usavršavanja i troškovi sudionika usavršavanja do visine svih opravdanih troškova iz prethodnih navoda.

U 2006. godini je dodijeljeno državnih potpora za usavršavanje u iznosu od 101,2 milijuna kuna, dok je u 2005. godini dodijeljeno 80,9 milijuna kuna što je više za 25,1%. Instrumenti dodijele potpora u 2006. godini bile su subvencije i porezne olakšice.

Tabela 19: Državne potpore za usavršavanje za razdoblje 2004. - 2006.

Usavršavanje	2004.		2005.		2006.	
	u mln HRK	u mln EUR	u mln HRK	u mln EUR	u mln HRK	u mln EUR
A1 subvencije	0,0	0,0	6,8	0,9	1,9	0,3
A2 porezne olakšice	130,4	17,4	74,1	10,0	99,3	13,6
UKUPNO	130,4	17,4	80,9	10,9	101,2	13,8
udio (%) u horizontalnim ciljevima	11,33%		8,78%		9,42%	
udio (%) u ukupnim državnim potporama (bez poljoprivrede i ribarstva)	3,92%		2,47%		1,67%	
udio (%) u ukupnim državnim potporama	2,53%		1,54%		1,18%	
udio (%) u BDP-u	0,06%		0,04%		0,04%	

Izvor: Ministarstvo financija; podaci obrađeni u AZTN

Hrvatski zavod za zapošljavanje je na temelju Godišnjeg plana za poticanje zapošljavanja za 2006. godinu. dodijelio 1,9 milijuna kuna subvencija.

U istoj je godini na temelju Programa poticaja školovanja i stručnog usavršavanja putem poreznih olakšica iz Zakona o porezu na dobit, dodijeljeno 99,3 milijuna kuna državne potpore za školovanje i stručno usavršavanje.

4.1.6. Kultura

Državne potpore za poticanje kulture i zaštitu kulturne baštine mogu se dodijeliti projektima koji su značajni za razvoj hrvatske kulture.

U 2006. godini dodijeljeno je 90,2 milijuna kuna državnih potpora za poticanje kulture i zaštitu kulturne baštine. To je za 20,1% više nego u 2005. godini, kada je bilo dodijeljeno 75,1 milijun kuna, a čak za 121,1% više nego u 2004. godini kada je dodijeljeno 40,8 milijuna kuna.

Potpore su dodjeljivane gotovo isključivo u obliku subvencija, a njima su se poticali izdavanje knjiga i časopisa, programi međunarodne kulturne suradnje, multimedijски programi, kultura mladih i alternativne kulture, književne manifestacije, likovni programi i kinematografska djelatnost te satelitski program HRT-a.

Davatelj državnih potpora na području kulture je Ministarstvo kulture koje je državne potpore dodjeljivalo temeljem Pravilnika o izboru i utvrđivanju programa javnih potreba u kulturi, Programa za financiranje nakladništva u 2006. godini te Programa za financiranje filma i kinematografije u 2006. godini.

Tabela 20: Državne potpore kulturi za razdoblje 2004. - 2006.

Kultura	2004.		2005.		2006.	
	u mln HRK	u mln EUR	u mln HRK	u mln EUR	u mln HRK	u mln EUR
A1 subvencije	40,3	5,4	75,1	10,1	90,2	12,3
D jamstva	0,5	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0
UKUPNO	40,8	5,4	75,1	10,1	90,2	12,3
udio (%) u horizontalnim ciljevima	3,54%		8,15%		8,40%	
udio (%) u ukupnim državnim potporama (bez poljoprivrede i ribarstva)	1,23%		2,29%		1,49%	
udio (%) u ukupnim državnim potporama	0,79%		1,43%		1,05%	
udio (%) u BDP-u	0,02%		0,03%		0,04%	

Izvor: Ministarstvo financija; podaci obrađeni u AZTN

4.1.7. Ostali ciljevi

Potpore u ovom poglavlju odnose se na Program povlaštenog financiranja po kreditnim programima¹², odnosno za subvencioniranje kamatnih stopa za kredite odobrene od strane HBOR-a.

Potpore koje su dodijeljene za spomenute ciljeve u 2004. godini iznosile su 325,8 milijuna kuna, u 2005. godini 235 milijuna kuna a u 2006. godini 140,4 milijuna kuna. Instrumenti dodijele potpora ciljevima bile su isključivo subvencije.

¹² Neki od kreditnih programa HBOR-a su: Program kreditiranja poticanja razvitka malog i srednjeg privatnog poduzetništva, Program kreditiranja razvitka otoka, Program kreditiranja malog obiteljskog poduzetništva u turizmu „Poticaj za uspjeh“, Program kreditiranja pripreme turističke sezone itd.

Tabela 21: Udio državnih potpora ostalim horizontalnim ciljevima za razdoblje 2004. - 2006.

Ostali ciljevi	2004.		2005.		2006.	
	u mln HRK	u mln EUR	u mln HRK	u mln EUR	u mln HRK	u mln EUR
A1 subvencije	325,8	43,5	235,0	31,8	140,4	19,2
C1 povoljniji krediti	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
UKUPNO	325,8	43,5	235,0	31,8	140,4	19,2
udio (%) u horizontalnim ciljevima	28,30%		25,51%		13,08%	
udio (%) u ukupnim državnim potporama (bez poljoprivrede i ribarstva)	9,80%		7,17%		2,32%	
udio (%) u ukupnim državnim potporama	6,33%		4,46%		1,63%	
udio (%) u BDP-u	0,16%		0,10%		0,06%	

Izvor: Ministarstvo financija; podaci obrađeni u AZTN

4.2. SEKTORSKE DRŽAVNE POTPORE

Sukladno Uredbi i podredno, pravnoj stečevini EZ, za određene sektore vrijede posebna pravila za dodjelu državnih potpora. To se odnosi na:

- djelatnost proizvodnje čelika,
- djelatnost kopnenog, pomorskog i zračnog prometa,
- djelatnost brodogradnje.

S obzirom na značenje turizma u hrvatskom gospodarstvu, u Izvješću je ovaj sektor prikazan posebno, premda za ovu djelatnost ne vrijede posebna pravila o državnim potporama, već samo ona koja se odnose na mogućnost dodjele horizontalnih potpora.

U grupu sektorskih potpora svrstane su i *državne potpore za sanaciju i restrukturiranje*. To su potpore koje se ne odobravaju temeljem posebnih programa potpora namijenjenih unaprijed nepoznatim korisnicima, već se odobravaju kao pojedinačne potpore određenom korisniku.

U 2006. godini zamjetan je nagli rast sektorskih potpora koje su dosegle razinu od preko 4,6 milijardi kuna, što je za čak 125,3% više nego u 2005. godini. Najveći dio sektorskih potpora u 2006. godini bio je usmjeren u sektor brodogradnje (56,5%), a potom u sektor prometa (oko 40%).

Tabela 22: Državne potpore posebnim sektorima za razdoblje 2004. - 2006.

Posebni sektori	2004.			2005.			2006.		
	u mln HRK	u mln EUR	udio u BDP (%)	u mln HRK	u mln EUR	udio u BDP (%)	u mln HRK	u mln EUR	udio u BDP (%)
Proizvodnja čelika	29,4	3,9	0,01%	51,8	7,0	0,02%	0,0	0,0	0,00%
Promet	422,9	56,4	0,20%	742,4	100,3	0,32%	1.847,0	252,2	0,74%
Brodogradnja	529,6	70,7	0,26%	506,6	68,5	0,22%	2.607,5	356,1	1,04%
Turizam	86,7	11,6	0,04%	189,4	25,6	0,08%	118,0	16,1	0,05%
Ostali sektori	25,7	3,4	0,01%	57,9	7,8	0,03%	40,6	5,5	0,02%
Sanacija i restrukturiranje	591,0	78,9	0,29%	501,9	67,8	0,22%	6,0	0,8	0,00%
Ukupno	1.685,3	224,9	0,81%	2.050,0	277,0	0,90%	4.619,1	630,8	1,84%

Izvor: Ministarstvo financija; podaci obrađeni u AZTN

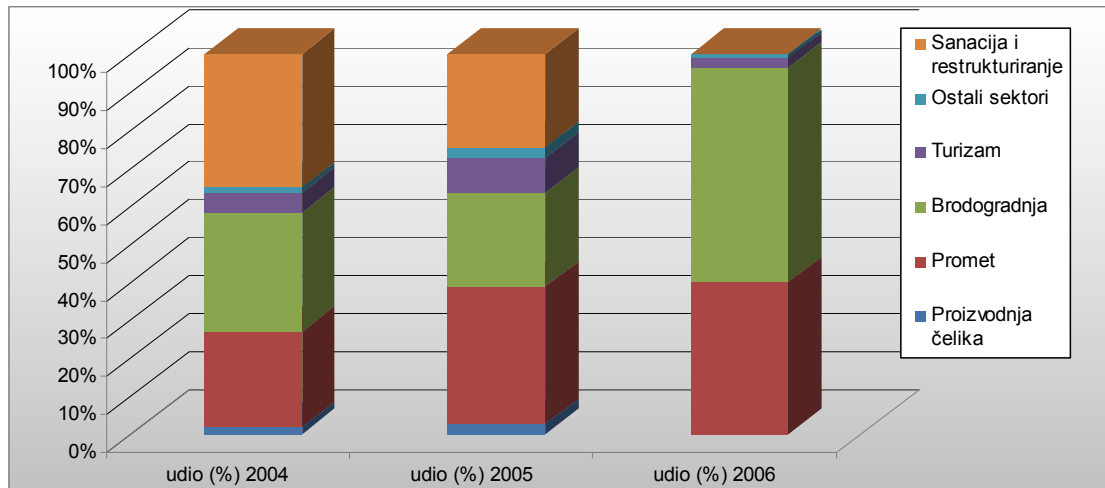
Počevši od 2005. godine, znakovit je rastući trend potpora sektoru brodogradnje. Potpore tom sektoru u toj su godini iznosile 506,6 milijuna kuna, da bi u 2006. godini došlo do značajnog povećanja ovih potpora koje su dosegle iznos od 2,6 milijardi kuna.

To bi značilo da je sektoru brodogradnje u 2006. dodijeljeno pet puta više potpora u odnosu na prethodnu godinu. Međutim, radi se o svojevrsnoj „legalizaciji“ potpora brodogradnji koje su, temeljem zaključaka Vlade Republike Hrvatske iz 2000. i 2002. godine, ranijih godina dodjeljivane ovom sektoru u obliku državnih jamstava i subvencija. Prema odredbama SSP-a i Zakona o državnim potporama, ti se zaključci Vlade smatraju zatečenim programima potpora koje je nakon 1. ožujka 2006. bilo potrebno uskladiti s obvezama preuzetim iz SSP-a, odnosno s propisima o državnim potporama. Stoga su potpore koje su dodjeljivane brodogradnji u obliku jamstava za sanaciju u cijelosti obuhvaćene ovim izvješćem. Ovo iz razloga što se prema propisima o potporama sva velika hrvatska brodogradilišta smatraju poduzetnicima u teškoćama, te cjelokupni iznos tako dodijeljenog državnog jamstva ima status potpore. Kao i prethodnih godina, pored potpora za sanaciju, u iznos potpora brodogradnji uključene su i subvencije, te odgovarajući iznosi jamstava obračunati primjenom stope rizika.

Važno je naglasiti da u 2006. godini nisu dodjeljivane državne potpore industriji željeza i čelika.

U strukturi potpora namijenjenih prometu najznačajnija stavka su potpore dodijeljene Hrvatskim željeznicama u iznosu od 968,2 milijuna kuna, što čini 52,4% dodijeljenih potpora tom sektoru.

Slika 10: Državne potpore dodijeljene posebnim sektorima za razdoblje 2004. - 2006. (u postocima)

Izvor: Ministarstvo financija, ostali davatelji državni potpora; podaci obrađeni u AZTN

4.2.1. Djelatnost proizvodnje čelika

Pravila za dodjelu državnih potpora za proizvodnju čelika uređena su Zakonom o državnim potporama odnosno Uredbom, ali i odredbama Protokola 2. SSP-a. U članku 5. Protokola 2. navedeni su osnovni kriteriji prema kojima je moguće odobriti državnu potporu za restrukturiranje i sanaciju u sektoru čelika.

Sukladno tome, Republika Hrvatska je do 1. ožujka 2007. sektoru čelika mogla dodijeliti državne potpore za sanaciju i restrukturiranje, što prema pravilima EU nije dozvoljeno zemljama članicama.

Međutim, Republika Hrvatska je potpora za sanaciju i restrukturiranje sektoru čelika mogla dodijeliti samo ako su ispunjeni određeni uvjeti. Prvi je uvjet da na kraju razdoblja restrukturiranja poduzetnik može poslovati pod normalnim tržišnim uvjetima bez dodatnih državnih potpora. Drugi je uvjet da je iznos i intenzitet potpore strogo ograničen na ono što je nužno potrebno za uspostavu održivosti poduzetnika na tržištu. Treći je uvjet da se iznos potpore postupno smanjuje te da je program restrukturiranja povezan s globalnom racionalizacijom i smanjivanjem kapaciteta u Republici Hrvatskoj.

Početak sanacije i restrukturiranja sektora čelika započeo je 1. prosinca 2005. kada je Vlada Republike Hrvatske donijela Odluku o osnivanju Povjerenstva za izradu Prijedloga nacionalnog programa restrukturiranja sektora čelika. Valjaonica cijevi Sisak d.o.o. i Željezara Split d.d. smatraju se poduzetnicima u teškoćama, te je jedina mogućnost da im se dodijeli državna potpora bila izrada Nacionalnog programa restrukturiranja sektora čelika

odnosno izrada pojedinačnih programa restrukturiranja. Nacionalni program restrukturiranja sektora čelika Vlada Republike Hrvatske usvojila je 28. veljače 2007.

Aktivnosti usmjerene na privatizaciju spomenutih željezara započele su koncem 2006., a okončane sredinom 2007. godine.

Tabela 23: Državne potpore proizvodnji čelika za razdoblje 2004. - 2006.

Proizvodnja čelika	2004.		2005.		2006.	
	u mln HRK	u mln EUR	u mln HRK	u mln EUR	u mln HRK	u mln EUR
D jamstva	29,4	3,9	51,8	7,0	0,0	0,0
UKUPNO	29,4	3,9	51,8	7,0	0,0	0,0
udio (%) u posebnim sektorima	1,74%		2,53%		0,00%	
udio (%) u ukupnim državnim potporama (bez poljoprivrede i ribarstva)	0,88%		1,58%		0,00%	
udio (%) u ukupnim državnim potporama	0,57%		0,98%		0,00%	
udio (%) u BDP-u	0,014%		0,023%		0,000%	

Izvor: Ministarstvo financija; podaci obrađeni u AZTN

Prema podacima kojima raspolaže Agencija, državne potpore sektoru čelika u 2004. i 2005. godini uglavnom su se dodjeljivale u obliku državnih jamstava. Tako je u 2004. godini spomenutim poduzetnicima odobreno državnih jamstava u iznosu od 29,4 milijuna kuna, a u 2005. godini u iznosu od 51,8 milijuna kuna.

4.2.2. Brodogradnja

Pravila o državnim potporama brodogradnji primjenjuju se na brodograditelje koji obavljaju djelatnost izgradnje, popravka i preuređenja plovila, odnosno na poduzetnike koji su neposredno ili posredno povezani s njima.

Plovilima na koja se odnose pravila o državnim potporama se smatraju

- plovila s najmanje 100 BRT koja se koriste za prijevoz putnika i/ili robe
- plovila s najmanje 100 BRT za obavljanje specijaliziranih usluga
- teglenice sa snagom najmanje 365 kW
- ribarska plovila s najmanje 100 BRT
- nedovršena plovila koja mogu ploviti.

Brodogradnji je u 2004. godini 529,6 milijuna kuna, u 2005. godini potpore su dodijeljene u iznosu od 506,6 milijuna kuna, a u 2006. godini dodijeljeno 2,6 milijardi kuna državnih potpora. Kao što je to već ranije rečeno, u 2006. godini je dodijeljeno gotovo pet puta više

potpora u odnosu na ranije godine, što je posljedica uključivanja u obračun odnosno Izvješće potpora u obliku državnih jamstava.

U brodogradnji se dodjeljuju državne potpore u obliku subvencija i državnih jamstava¹³.

Tabela 24: Državne potpore sektoru brodogradnje prema instrumentima za razdoblje 2004.-2006.

Brodogradnja	2004.		2005-		2006.	
	u mln HRK	u mln EUR	u mln HRK	u mln EUR	u mln HRK	u mln EUR
A1 subvencije	484,3	64,6	431,2	58,3	484,7	66,2
B udio u temeljnom kapitalu	20,0	2,7	20,8	2,8	0,0	0,0
D jamstva	25,3	3,4	54,6	7,4	2.122,8	289,9
UKUPNO	529,6	70,7	506,6	68,5	2.607,5	356,1
udio (%) u posebnim sektorima	31,42%		24,71%		56,45%	
udio (%) u ukupnim državnim potporama (bez poljoprivrede i ribarstva)	15,92%		15,46%		43,03%	
udio (%) u ukupnim državnim potporama	10,29%		9,62%		30,36%	
udio (%) u BDP-u	0,26%		0,22%		1,04%	

Izvor: Ministarstvo financija; podaci obrađeni u AZTN

Činidbena jamstva odobravaju se za potrebe izgradnje brodova i traju do trenutka isporuke broda. U Tabeli 25 prikazana su ukupna izdana financijska i činidbena jamstva za sektor brodogradnje u razdoblju 2004. - 2006. godini.

U promatrane tri godine nije bilo slučajeva protestiranja takvih jamstava.

Tabela 25: Izdana financijska i činidbena jamstva sektoru brodogradnje (u mln HRK)

Godina	Financijska	Činidbena
2004.	174,6	4.773,6
2005.	629,8	3.458,3
2006.	2.889,7	1.147,5

Izvor: Ministarstvo financija; podaci obrađeni u AZTN

Početak restrukturiranja hrvatskih brodogradilišta započeo je u drugoj polovici 2006. godine kada je Agencija na prijedlog davatelja potpora – Ministarstva gospodarstva, rada i poduzetništva, odobrila državne potpore za sanaciju brodogradilišta.

¹³ Podatke treba sagledavati u kontekstu izračuna potpora u obliku izravnih subvencija za koje je podatke dostavilo Ministarstvo financija te potpore sadržane u izdanim državnim jamstvima za sanaciju hrvatske brodogradnje temeljem rješenja Agencije u rujnu 2006. godine. Činidbena jamstva nisu uključena u izračun potpora jer u proteklih nekoliko godina ona nisu bila protestirana. Kod dodjele financijskih jamstava prije onih danih za sanaciju, kao potpore su dani iznosi koji su dobiveni primjenom stope rizika 10%.

Državne potpore za sanaciju u obliku jamstava na kredite za četiri brodogradilišta u ukupnom iznosu od 4,2 milijarde kuna odobrene su 21. rujna 2006. Od toga je iznosa poduzetniku Brodosplit Brodogradilište d.o.o. dodijeljeno 1,7 milijarde kuna, poduzetniku Brodotrogir d.d. 625 milijuna kuna, poduzetniku 3. Maj Brodogradilište d.d. 1,7 milijardi kuna i poduzetniku Brodogradilište Kraljevica d.d. 221 milijun kuna.

Agencija je 18. siječnja 2007. odobrila državnu potporu za sanaciju i za Brodosplit Brodogradilište specijalnih objekata d.o.o. u obliku jamstva na kredite u iznosu od 140 milijuna kuna.

Od ukupno navedenog iznosa odobrenih potpora za sanaciju brodogradilišta Vlada Republike Hrvatske je u 2006. godini donijela odluke o jamstvima u iznosu od 1,4 milijarde kuna državnih potpora.

Ukupno je brodogradnji u 2006. godini dodijeljeno jamstava u ukupnom iznosu od 2,1 milijarde kuna.

Ministarstvo mora, turizma, prometa i razvitka je sektoru brodogradnje u 2006. godini dodijelilo subvencije za poticanje gradnje brodova za hrvatske brodare i ribolovne flote te za izgradnju i rekonstrukciju izletničkih brodova u hrvatskim brodogradilištima u iznosu od 68,6 milijuna kuna.

U istoj je godini Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva sektoru brodogradnje dodijelilo subvencije za poticanje male brodogradnje i za zapošljavanje u iznosu od 416,1 milijun kuna.

4.2.3. Djelatnost kopnenog, pomorskog i zračnog prometa

Djelatnost kopnenog prometa - Pravila o potporama kopnenom prometu odnose se na poduzetnike koji obavljaju usluge u željezničkom i cestovnom prometu odnosno prometu unutarnjim plovnim putovima, te uključuju pravila Protokola 6. SSP-a. Državne potpore kopnenom prometu mogu se dodijeliti i sukladno pravilima o horizontalnim državnim potporama i regionalnim državnim potporama.

Djelatnost pomorskog prometa - Pravila o potporama pomorskom prometu primjenjuju se na poduzetnike brodovlasnike i poduzetnike koji obavljaju promet morem, a uglavnom se odnose na nadoknadu viših troškova u odnosu na prihode na tzv. nerentabilnim linijama koje spajaju obalu s otocima.

Djelatnost zračnog prometa - Pravila o potporama zračnom prometu primjenjuju se na zračne prijevoznike i na djelatnosti koje mogu koristiti zračnom prijevozniku i povezane su

sa zračnim prometom, kao što su škole letenja, trgovine u slobodnim carinskim zonama, zrakoplovni kapaciteti, *franchising* i zrakoplovne naknade. Pravila za zračni promet ne primjenjuju se na djelatnost proizvodnje zrakoplova.

Tabela 26: Državne potpore sektoru prometa za razdoblje 2004. - 2006.

Promet	2004.		2005.		2006.	
	u mln HRK	u mln EUR	u mln HRK	u mln EUR	u mln HRK	u mln EUR
Željeznički promet	0,0	0,0	0,0	0,0	968,2	132,2
Ostali kopneni promet	3,3	0,4	268,9	36,3	403,1	55,0
Pomorski promet	319,6	42,6	370,4	50,1	419,8	57,3
Zračni promet	100,0	13,3	73,5	9,9	56,0	7,6
UKUPNO	422,9	56,4	712,8	96,3	1.847,1	252,2
Jamstva	0,0	0,0	29,6	4,0	0,0	0,0
SVEUKUPNO	422,9	56,4	742,4	100,3	1.847,1	252,2
udio (%) u posebnim sektorima	25,09%		36,21%		39,99%	
udio (%) u ukupnim državnim potporama (bez poljoprivrede i ribarstva)	12,71%		22,66%		30,48%	
udio (%) u ukupnim državnim potporama	8,22%		14,09%		21,51%	
udio (%) u BDP-u	0,20%		0,32%		0,74%	

Izvor: Ministarstvo financija, Ministarstvo mora, turizma, prometa i razvitka; podaci obrađeni u AZTN

Sektoru prometa su u 2005. godini dodijeljene potpore u iznosu od 742,4 milijuna kuna, a u 2006. godini u iznosu od 1.847,1 milijun kuna, što je dvostruko više nego u prethodnoj godini.

Pritom, državne potpore željezničkom prometu u 2006. iznose 968,2 milijuna kuna. Potpore ostalom kopnenom prometu su povećane u 2006. godini u odnosu na 2005. godinu za oko 50%, potpore pomorskog prometa su povećane za 13,3%, a potpore zračnom prometu su smanjene za 23,8%.

Potpore dodijeljene pomorskom prometu, pretežito se dodjeljuju radi poticanja brodskih linija i obnove putničke flote. U 2006. godini navedeni poticaji iznosili su 419,8 milijuna kuna.

Zračnom prometu u 2006. godini, dodijeljene su državne potpore u iznosu od 56 milijuna kuna u obliku subvencija poduzetniku Croatia Airlines d.d. za održavanje domaćih linija.

Kao što je to naprijed već spomenuto, u strukturi dodijeljenih potpora namijenjenih kopnenom prometu najveći dio poticaja, u iznosu od 968,2 milijuna kuna, dodijeljen je Hrvatskim željeznicama d.o.o. Ministarstvo mora, turizma, prometa i razvitka, u 2006. godini je sektoru željezničkog prometa dodijelilo subvencije za poticanje željezničkog

putničkog i kombiniranog prijevoza i za sredstva za zbrinjavanje viška zaposlenih (otpremnine) u iznosu od 564,7 milijuna kuna, dok je za modernizaciju Hrvatskih željeznica dodijelio iznos od 403,5 milijuna kuna u obliku kapitalnih ulaganja.

Zakonom o željeznici („Narodne novine“, broj 123/03, 194/03 i 30/04) s primjenom od 1. siječnja 2006. godine i Zakonom o podjeli trgovačkog društva HŽ – Hrvatske željeznice d.o.o. („Narodne novine“, broj 153/05) postavljen je novi pravni i institucionalni okvir funkcioniranja željezničkog prometa. Time je uvedena mogućnost liberalizacije željezničkog prometa, što znači da određeno financiranje od strane države usmjereno na Hrvatske željeznice d.o.o. predstavlja državnu potporu. Ovo je značajna promjena u odnosu na ranije razdoblje kada je tržište, temeljem tada važećih propisa, bilo zatvoreno odnosno samo HŽ d.o.o. je imao mogućnost i obvezu obavljanja željezničkog prometa. Time je otvorena mogućnost liberalizacije željezničkog prometa, za razliku od prethodnih godina kada je, temeljem tada važećeg Zakona, tržište bilo zatvoreno te je samo HŽ d.o.o. imao mogućnost i obvezu obavljanja željezničkog prometa u Republici Hrvatskoj. To ujedno znači da određeno financiranje od strane države usmjereno na Hrvatske željeznice d.o.o. predstavlja državnu potporu.

Državnim potporama u sektoru željezničkog prometa smatraju se sredstva za zbrinjavanje viška zaposlenika, poticanje željezničkog putničkog i kombiniranog prijevoza, nabavku novih željezničkih vozila i modernizaciju željezničkih vozila.

Tabela 27: Potpore dodijeljene sektoru prometa prema instrumentima za razdoblje 2004. - 2006. (u mln HRK)

	2004.	2005.	2006.
A1 subvencije	321,1	559,2	1.188,9
B udio u temeljnom kapitalu	101,8	100,3	417,8
C1 povoljniji krediti	0,0	53,3	240,3
D jamstva	0,0	29,6	0,0
Ukupno	422,9	742,4	1.847,0

Izvor: Ministarstvo financija, Ministarstvo mora, turizma, prometa i razvitka; podaci obrađeni u AZTN

Kao što pokazuje Tabela 27, potpore sektoru prometa u 2006. godini su se u najvećem dijelu dodjeljivale u obliku izravnih subvencija, na koje se odnosi 64,4% ukupno dodijeljenih potpora ovome sektoru.

4.2.4. Turizam

Državne potpore u sektoru turizma dodjeljuju se pretežito temeljem programa Ministarstva mora, turizma, prometa i razvitka, a odnose se na poticanje malog i srednjeg poduzetništva u sektoru turizma, povećanje konkurentnosti i slično¹⁴.

Tabela 28: Državne potpore sektoru turizma prema instrumentima za razdoblje 2004. - 2006.

Turizam	2004.		2005.		2006.	
	u mln HRK	u mln EUR	u mln HRK	u mln EUR	u mln HRK	u mln EUR
A1 subvencije	86,7	11,6	88,6	12,0	102,1	13,9
B udio u temeljnom kapitalu	0,0	0,0	9,0	1,2	0,0	0,0
C1 povoljniji krediti	0,0	0,0	0,0	0,0	15,9	2,2
D jamstva	0,0	0,0	91,8	12,4	0,0	0,0
UKUPNO	86,7	11,6	189,4	25,6	118,0	16,1
udio (%) u posebnim sektorima	5,14%		9,24%		2,55%	
udio (%) u ukupnim državnim potporama (bez poljoprivrede i ribarstva)	2,61%		5,78%		1,95%	
udio (%) u ukupnim državnim potporama	1,68%		3,59%		1,37%	
udio (%) u BDP-u	0,04%		0,08%		0,05%	

Izvor: Ministarstvo financija, ostali davatelji državnih potpora; podaci obrađeni u AZTN.

Sektoru turizma su u 2006. godini dodijeljene državne potpore u iznosu od 118 milijuna kuna, što je za 37,7% manje nego u prethodnoj godini. Dominiraju subvencije u iznosu od 102,1 milijun kuna, što čini 86,5% ukupnih potpora turizmu.

Hrvatska banka za obnovu i razvitak je u 2006. godini sektor turizma poticala subvencijama kamata i dodjelom povoljnijih kredita poduzetnicima u iznosu od 55,1 milijun kuna.

Ministarstvo mora, turizma, prometa i razvitka, u toj je godini dodijelilo subvencije u iznosu od 62,9 milijuna kuna. Subvencije su dodijeljene temeljem Programa subvencioniranja stranog organiziranog turističkog prometa u 2005. godini, Programa „Razvoj turizma u malom gospodarstvu od 2001. do 2003. godine“ i Programa kreditiranja malog obiteljskog poduzetništva u turizmu („Poticaj za uspjeh“).

¹⁴ Programi Ministarstva mora, turizma, prometa i razvitka, sektoru turizma su: Program zapošljavanja, poticanja razvoja malog i srednjeg poduzetništva i sprečavanje sive ekonomije u turizmu (malim i srednjim poduzetnicima), Program subvencioniranja organiziranog stranog i domaćeg turističkog prometa (svim poduzetnicima), Program „Poticaj za uspjeh“ (malim i srednjim poduzetnicima)

4.2.5. Ostale djelatnosti

Pored spomenutih sektorskih potpora u 2006. godini dodijeljene su i državne potpore za razgradnju TEF d.d. Šibenik, potpore proizvođačima dijelova i opreme za automobilsku industriju i potpore za poticanje razvoja i poboljšanja stanja u tekstilnoj i kožarsko-prerađivačkoj industriji.

Ukupne potpore za spomenute namjene su u 2006. godini iznosile 40,6 milijuna kuna, te su smanjene za oko 30% u odnosu na 2005.

Tabela 29: Državne potpore ostalim posebnim sektorima prema instrumentima za razdoblje 2004.-2006.

Ostale usluge	2004.		2005.		2006.	
	u mln HRK	u mln EUR	u mln HRK	u mln EUR	u mln HRK	u mln EUR
A1 subvencije	20,7	2,8	26,4	3,6	37,5	5,1
B udio u temeljnom kapitalu	0,0	0,0	11,5	1,6	0,0	0,0
C1 povoljniji krediti	5,0	0,7	20,0	2,7	3,1	0,4
UKUPNO	25,7	3,4	57,9	7,8	40,6	5,5
udio (%) u posebnim sektorima	1,52%		2,82%		0,88%	
udio (%) u ukupnim državnim potporama (bez poljoprivrede i ribarstva)	0,77%		1,77%		0,67%	
udio (%) u ukupnim državnim potporama	0,50%		1,10%		0,47%	
udio (%) u BDP-u	0,01%		0,03%		0,02%	

Izvor: Ministarstvo financija; podaci obrađeni u AZTN

Potpore za navedene ciljeve pretežito su dodjeljivane u obliku izravnih subvencija, osobito u 2006. godini, a samo iznimno u obliku povoljnijih kredita.

4.2.6. Sanacija i restrukturiranje

Sukladno pravilima o državnim potporama, državne potpore za sanaciju i restrukturiranje mogu se dodijeliti poduzetnicima u teškoćama.

Poduzetnikom u teškoćama se smatra svaki onaj poduzetnik koji nije sposoban vlastitim sredstvima ili sredstvima koje može pribaviti od svojih vlasnika ili vjerovnika zaustaviti negativna kretanja poslovanja, a koja bi, bez posredovanja države, ugrozila opstanak poduzetnika. Propisi zabranjuju dodjelu potpora za sanaciju i restrukturiranje novoosnovanim trgovačkim društvima, trgovačkim društvima koja su nastala likvidacijom prijašnjega trgovačkog društva i povezanim trgovačkim društvima.

Dok poduzetnik izrađuje program restrukturiranja, može mu se dodijeliti potpora za sanaciju financijskih problema. U takvom se slučaju potpora za sanaciju može odobriti samo za razdoblje potrebno za izradu plana restrukturiranja, a najviše na šest mjeseci. Može se dodijeliti samo jednom, ali samo pod sljedećim uvjetima:

- da je to potpora likvidnosti poduzetnika u obliku jamstava i kredita pod redovnim tržišnim uvjetima,
- posudba koja se treba vratiti u roku 12 mjeseci nakon isplate posljednjeg obroka poduzetniku,
- da se dodjeljuje se zbog ozbiljnih socijalnih poteškoća,
- da je ograničena na iznos koji omogućava poslovanje poduzetnika.

Uvjet za dodjelu potpore za restrukturiranje je program restrukturiranja poduzetnika, te da je ta potpora dio dugoročnog plana obnove poduzetnika.

Program restrukturiranja mora osobito obuhvaćati uzroke i posljedice teškoća u poduzetniku, predvidjeti načine rješavanja teškoća, izvore financiranja, trajanje te gospodarske i socijalne posljedice restrukturiranja. Potpora mora biti ograničena na minimum sredstava potrebnih za provođenje mjera restrukturiranja u okviru postojećih izvora financiranja poduzetnika. Pritom je bitno da i sam poduzetnik mora znatno doprinijeti procesu restrukturiranja. Državna potpora za restrukturiranje može se ponovo dodijeliti tek nakon deset godina od dana dodjele posljednje državne potpore za restrukturiranje.

U 2004. godini potpore za restrukturiranje dodijeljene su u iznosu od 591 milijun kuna. U 2005. godini potpore za sanaciju i restrukturiranje iznosile su 501,9 milijuna kuna, dok je iznos tih potpora u 2006. godini tek 6 milijuna kuna. Ovo iz razloga što su potpore za sanaciju i restrukturiranje brodogradnje prikazane u okviru sektora brodogradnje.

Tabela 30: Državne potpore za sanaciju i restrukturiranje za razdoblje 2004. - 2006. (bez brodogradnje)

Sanacija i restrukturiranje	2004.		2005.		2006.	
	u mln HRK	u mln EUR	u mln HRK	u mln EUR	u mln HRK	u mln EUR
A1 subvencije	493,7	65,9	354,5	47,9	0,0	0,0
A2 otpis duga	0,0	0,0	0,0	0,0	6,0	0,8
B udio u temeljnom kapitalu	14,2	1,9	10,2	1,4	0,0	0,0
C1 povoljniji krediti	49,2	6,6	0,0	0,0	0,0	0,0
D jamstva	33,9	4,5	137,2	18,5	0,0	0,0
UKUPNO	591,0	78,9	501,9	67,8	6,0	0,8
udio (%) u posebnim sektorima	35,07%		24,48%		0,13%	
udio (%) u ukupnim državnim potporama (bez poljoprivrede i ribarstva)	17,77%		15,32%		0,10%	
udio (%) u ukupnim državnim potporama	11,49%		9,53%		0,07%	
udio (%) u BDP-u	0,29%		0,22%		0,00%	

Izvor: Ministarstvo financija; podaci obrađeni u AZTN

Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje je u 2006. godini kroz otpis duga dodijelio državne potpore za sanaciju i restrukturiranje u iznosu od 6 milijuna kuna. Dug je otpisan poduzetnicima u teškoćama, Vodičanka d.d. iz Vodica te u Borovu d.d. iz Vukovara. Otpis

je izvršen temeljem članka 14. Zakona o naplati dospjelih a nenaplaćenih poreza, carina, doprinosa i državnih jamstava („Narodne novine“, broj 117/01., 95/02 i 19/03).

U 2004. i 2005. godini, potpore za sanaciju i restrukturiranje dodjeljivane su u obliku državnih jamstava i subvencija, a u 2006. godini u obliku otpisa duga.

5. REGIONALNE POTPORE

Regionalne državne potpore dodjeljuju se u svrhu poticanja razvoja gospodarski manje razvijenih područja Republike Hrvatske¹⁵, odnosno područja s neuobičajeno niskim životnim standardom ili velikom nezaposlenošću. Sukladno propisima o potporama, regionalna državna potpora može se dodijeliti za poticanje početnih odnosno investicijskih ulaganja i za povećanje zaposlenosti koja je povezana s investicijskim ulaganjem, a u iznimnim slučajevima i za naknadu dijela troškova tekućeg poslovanja poduzetnika. Ne može se dodijeliti poduzetnicima za djelatnost proizvodnje čelika.

Regionalne državne potpore u 2006. godini iznosile su 301 milijun kuna, a dodjeljivane su u obliku poreznih olakšica i oslobođenja za područja od posebne državne skrbi u iznosu od 171,7 milijuna kuna, za područje grada Vukovara u iznosu od 37,1 milijun kuna i za korisnike slobodnih zona u iznosu od 51,8 milijuna kuna. Spomenute regionalne potpore, temelje se na Zakonu o porezu na dobit („Narodne novine“, broj 177/04, 90/05 i 57/06), Zakonu o slobodnim zonama („Narodne novine“, broj 44/96), Zakonu o poticanju ulaganja („Narodne novine“, broj 73/00), Zakonu o brdsko-planinskim područjima („Narodne novine“, broj 12/02, 117/03, 42/05 i 90/05), Zakonu o područjima posebne državne skrbi („Narodne novine“, broj 26/03, 42/05 i 90/05) i Zakonu o obnovi i razvoju grada Vukovara („Narodne novine“, broj 44/01 i 90/05).

Istodobno, Hrvatska banka za obnovu i razvitak je u 2006. dodijelila regionalne državne potpore putem subvencija kamata i povoljnijih kredita u iznosu od 21,5 milijuna kuna. Temelj za dodjelu tih potpora bili su Program kreditiranja poticanja razvitka malog i srednjeg privatnog poduzetništva (izravno kreditiranje), Program kreditiranja razvitka gospodarskih djelatnosti, Program kreditiranja razvitka gospodarskih djelatnosti i Program kreditiranja za poticanje utemeljenja malog poduzetništva–početnici.

Ministarstvo mora, turizma, prometa i razvitka je u 2006. dodijelilo regionalne državne potpore putem subvencija u iznosu od 19 milijuna kuna za vodoopskrbu jadranskih otoka i poticanje otočnog gospodarstva.

¹⁵ Regionalne državne potpore dodjeljuju se temeljem Zakona o područjima posebne državne skrbi, Zakona o brdsko-planinskim područjima, Zakona o otocima, Zakona o porezu na dobit, Zakona o poticanju ulaganja, Zakona o slobodnim zonama i Zakona o obnovi i razvoju grada Vukovara.

Tabela 31: Regionalne državne potpore prema instrumentima¹⁶ za razdoblje 2004. - 2006.

Regionalne potpore	2004.		2005.		2006.	
	u mln HRK	u mln EUR	u mln HRK	u mln EUR	u mln HRK	u mln EUR
Regionalne potpore	146,0	19,5	170,5	23,0	301,0	41,1
udio (%) u ukupnim državnim potporama (bez poljoprivrede i ribarstva)	4,39%		5,20%		4,97%	
udio (%) u ukupnim državnim potporama	2,84%		3,24%		3,50%	
udio (%) u BDP	0,07%		0,07%		0,12%	

Izvor: Ministarstvo financija – Porezna uprava, podaci obrađeni u AZTN

Zamjetan je trend rasta regionalnih državnih potpora u promatranim razdobljima. Naime, u 2006. godini one su za čak 76,5% više nego u 2005. godini. U isto vrijeme postupno raste i njihov udjel u ukupnim potporama, s 2,8% u 2004. godini na 3,5% u 2006. godini. U narednim godinama treba očekivati intenzivniji rast regionalnih potpora, osobito nakon donošenja novog Zakona o poticanju ulaganja.

Instrumenti dodjele potpora u sve tri spomenute godine odnose se na subvencije i porezne olakšice, a u 2006. godini u manjem udjelu i na povoljnije kredite.

Porezne olakšice po osnovi raznih poticaja iz Zakona o porezu na dobit imaju značajan udio i ukazuju na trend rasta kroz cijelo trogodišnje razdoblje.

Tabela 32: Regionalne državne potpore u Republici Hrvatskoj po instrumentima dodjele¹⁷ u razdoblju 2004. - 2006. (u mln HRK)

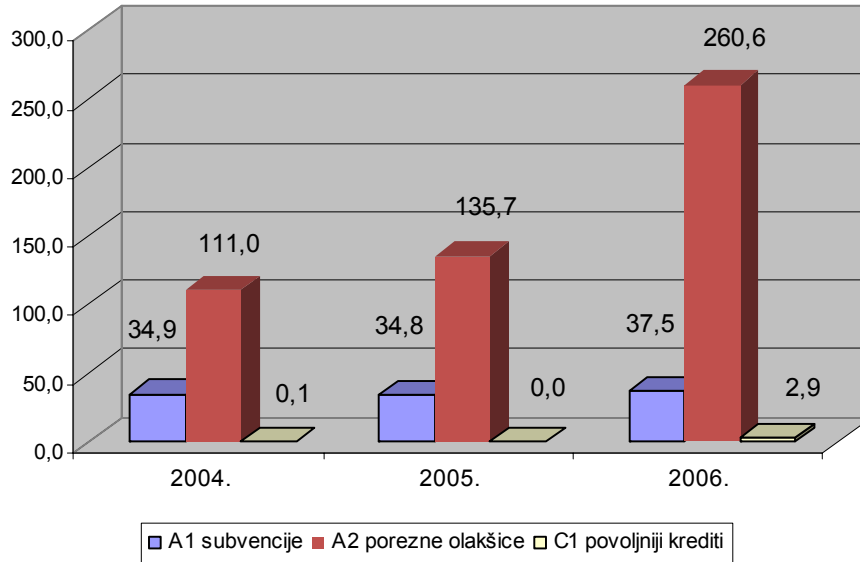
Instrument	2004.	2005.	2006.	Indeks 05/04	Indeks 06/04	Indeks 06/05
A1 subvencije	34,9	34,8	37,5	99,71%	107,45%	107,76%
A2 porezne olakšice	111,0	135,7	260,6	122,25%	234,77%	192,04%
C1 povoljniji krediti	0,1	0,0	2,9	0,00%	0,00%	0,00%
UKUPNO	146,0	170,5	301,0	116,78%	206,16%	176,54%

Izvor: Ministarstvo financija – Porezna uprava, podaci obrađeni u AZTN

¹⁶ A1 (subvencije), A2 (porezna oslobođenja, izuzeća, oprost poreza i doprinosa i olakšice).

¹⁷ A1 (subvencije), A2 (porezna oslobođenja, izuzeća, oprost poreza i doprinosa i olakšice).

Slika 11: Regionalne državne potpore prema instrumentima dodjele¹⁸ u razdoblju 2004. - 2006. (u mln HRK)

Izvor: Ministarstvo financija – Porezna uprava, podaci obrađeni u AZTN

¹⁸ A1 (subvencije), A2 (porezna oslobođenja, izuzeća, oprost poreza i doprinosa i olakšice), B (udjeli u vlasničkom kapitalu), C1 (povoljni zajmovi), C2 (ostali instrumenti), D (jamstva).

6. DRŽAVNE POTPORE NA RAZINI JEDINICA LOKALNE I PODRUČNE (REGIONALNE) SAMOUPRAVE

Podaci o dodijeljenim državnim potporama na razini jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave pokazuju da su u 2006. godini te potpore znatno manje nego u prethodnoj godini. Te su potpore sa 134,9 milijuna kuna u 2005., u 2006. smanjene na 65,5 milijuna kuna, što je bitno manje i u odnosu na 2004. godinu kada su iznosile 343,5 milijuna kuna.

Polazeći od metodologije koja se za izradu izvješća o državnim potporama koristi u EU, Agencija je u Izvješću za 2006. godinu iz ukupnih državnih potpora isključila potpore male vrijednosti (državne potpore čiji iznos ne prelazi 750.000 kuna po korisniku u razdoblju od tri godine).

Kao što je to naprijed već rečeno, jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave, isključujući velike gradove, u velikoj mjeri dodjeljuju upravo potpora koje se svrstavaju u tu kategoriju. Stoga je isključivanje potpora male vrijednosti iz Izvješća za 2006., iako metodološki ispravno, utjecalo i na podatke o razini potpora u jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave.

Također, s obzirom na aktivnost županija, gradova i općina, osobito onih većih, u poticanju poduzetništva, razvidno je da podaci kojima raspolaže Agencija ne odražavaju pravo stanje u pogledu dodjele državnih potpora na lokalnoj razini. Naime, odaziv davatelja potpora na zahtjev Agencije za dostavom podataka još nije potpun. Tako je zahtjevu Agencije udovoljilo tek 15 županija (od 20) i Grad Zagreb, samo 96 gradova (od 123), te 305 općina (od 420).

Iako odaziv jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave ne možemo ni u kojem smislu smatrati zadovoljavajućim, pozivu Agencije se u 2006. ipak odazvalo 9% više gradova i oko 18% više općina nego u 2005. godini.

Tabela 33: Državne potpore dodijeljene na lokalnoj razini prema instrumentima dodjele¹⁹ za razdoblje 2004.-2006.

Potpore na lokalnom nivou	2004.		2005		2005	
	u mln HRK	u mln EUR	u mln HRK	u mln EUR	u mln HRK	u mln EUR
A1 subvencije	268,6	35,8	123,0	16,6	65,5	8,9
A2 porezne olakšice	0,0	0,0	0,7	0,1	0,0	0,0
B udio u temeljnom kapitalu	25,2	3,4	0,0	0,0	0,0	0,0
C1 povoljniji krediti	39,3	5,2	7,4	1,0	0,0	0,0
D jamstva	10,4	1,4	3,8	0,5	0,0	0,0
UKUPNO	343,5	45,8	134,9	18,2	65,5	8,9
udio (%) u ukupnim državnim potporama (bez poljoprivrede i ribarstva)	10,33%		4,12%		1,08%	
udio (%) u ukupnim državnim potporama	6,68%		2,56%		2,56%	
udio (%) u BDP-u	0,17%		0,06%		0,03%	

Izvor: Ministarstvo financija – Porezna uprava, podaci obrađeni u AZTN

Prilikom obrade dostavljenih podataka, Agencija je isključila poticaje koji se odnose na investicije u infrastrukturu, koje u pravilu ne čine državnu potporu, te transfere financijskih sredstava iz državnog proračuna prema jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave, koji također ne čine državnu potporu.

¹⁹ A1 (subvencije), A2 (porezna oslobođenja, izuzeća, oprost poreza i doprinosa i olakšice), B (udjeli u vlasničkom kapitalu), C1 (povoljni zajmovi), C2 (ostali instrumenti), D (jamstva).

7. DRŽAVNE POTPORE MALE VRIJEDNOSTI

Državna potpora male vrijednosti je državna potpora dodijeljena pojedinom korisniku koja ne prelazi ukupan iznos od 750.000 kuna u razdoblju od tri godine, bez obzira na oblik ili namjenu državne potpore. Za dodjelu potpora male vrijednosti nije potrebno odobrenje Agencije.

Obveza je davatelja državne potpore male vrijednosti da pri dodjeli te potpore izvijesti korisnika da se radi o potpori male vrijednosti, te da u roku 15 dana od dana dodjele izvijesti Agenciju o svakoj dodijeljenoj državnoj potpori male vrijednosti.

Davatelj državne potpore dužan je voditi evidenciju o dodijeljenim državnim potporama male vrijednosti po pojedinim korisnicima državne potpore i podatke o tako dodijeljenim potporama čuvati deset godina od dana dodjele.

Tabela 34: Državne potpore male vrijednosti dodijeljene u 2006. godini

	2006.	2006.
	u mln HRK	u mln EUR
Zaštita okoliša i ušteda energije	1,52	0,21
Sanacija i restrukturiranje	6,59	0,90
Mali i srednji poduzetnici	67,36	9,20
Usavršavanje	0,60	0,08
Zapošljavanje	21,17	2,89
Promet	2,96	0,40
Turizam	5,76	0,79
Potpore na lokalnoj razini	143,74	19,63
ukupne potpore male vrijednosti	249,71	34,10

Izvor: Ministarstvo financija, ostali davatelji državnih potpora; podaci obrađeni u AZTN

Temeljem zaprimljene dokumentacije i podataka, Agencija je utvrdila da su državne potpore male vrijednosti u 2006. godini dodjeljivali:

- Fond za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost u skladu s Pravilnikom o uvjetima i načinu dodjele sredstava Fonda. Sredstva koja je dodijelio Fond iznose 1,5 milijuna kuna, a dodjeljivana su putem subvencija i povoljnijih zajmova. Ciljevi Programa putem kojih su sredstava dodjeljivana su zaštita okoliša (za čistiju proizvodnju, uporabu otpada i zbrinjavanje opasnog otpada) te ušteda energije (za energetske učinkovitost, obnovljive izvore energije i za održivu gradnju);
- Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje kroz otpis duga i oprost doprinosa u skladu s člankom 14. Zakona o naplati dospjelih a nenaplaćenih poreza, carina, doprinosa i državnih jamstava („Narodne novine“, broj 117/01., 95/02 i 19/03), u obliku

- državnih potpora male vrijednosti za sanaciju i restrukturiranje u iznosu od 6,6 milijuna kuna;
- Fond za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba s invaliditetom kroz subvencije u iznosu od 3,6 milijuna kuna;
 - Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti subvencioniranjem zapošljavanja u iznosu od 9,7 milijuna kuna i usavršavanja u iznosu od 0,6 milijuna kuna. Spomenute potpore su dodjeljivane u skladu s Programom stručnog osposobljavanja i zapošljavanja nezaposlenih hrvatskih branitelja i djece poginulih, zatočenih ili nestalih hrvatskih branitelja - Mjera potpore pojedinačnim poslovnim projektima, Mjera samozapošljavanja i Mjera poticanja osnivanja zadruga hrvatskih branitelja;
 - Hrvatska agencija za malo gospodarstvo za male i srednje poduzetnike u iznosu od 3,5 milijuna kuna putem subvencija sukladno Programu „Poduzetništvo ciljnih skupina” za 2006. godinu;
 - Hrvatska banka za obnovu i razvitak za male i srednje poduzetnike, i za sektor turizma subvencioniranjem kamata i povoljnijih zajmova u iznosu od 5,2 milijuna kuna kroz Program kreditiranja pripreme turističke sezone i Program kreditiranja razvitka gospodarskih djelatnosti;
 - Ministarstvo mora, turizma, prometa i razvitka subvencioniranjem zapošljavanja u sektoru turizma i pomorskog prometa, u ukupnom iznosu od 12,2 milijuna kuna i to za Projekt financiranja izgradnje i rekonstrukcije putničke i izletničke flote za potrebe hrvatskih privatnih brodara - malih poduzetnika brodara (sektor pomorskog prometa), za očuvanje radnih mjesta na otocima kao potpora otočnim poslodavcima za očuvanje radnih mjesta (horizontalni cilj zapošljavanja) i kroz Program poticanja zaštite, obnove i uključivanja u turizam baštine u turistički nerazvijenim područjima (sektor turizma);
 - Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva subvencioniranjem malih i srednjih poduzetnika u iznosu od oko 63 milijuna kuna kroz razne programe, kao što su: Poticanje ulaganja u Clustere, Poticanje ciljanih skupina društva, Razvoj zadugarstva (kao poticanje zadugarstva), Sufinanciranje nastupa trgovačkih društava na sajmovima u inozemstvu (za poticanje izvoza), Nova zadruga, Poticanje proizvodnje, uvođenje novih tehnologija i razvoj novih proizvoda, Tehničko usklađivanje za 2006. godinu, Pilot projekt "Inovacijsko proizvodni cluster – središte znanja" za 2006. godinu, Projekt "Poticanje marketinških aktivnosti" za 2006. godinu, Dokvalifikacije i prekvalifikacije u obrtništvu, Očuvanje obrtničke tradicije, Projekt Tradicionalni obrti 2006. godinu, Umjetnički obrti (razvoj obrta i obrazovanje obrtnika) i Subvencije kamata za kredite i potpore (razvoj malih i srednjih poduzetnika);
 - Županije, općine i gradovi subvencioniranjem poduzetništva u iznosu od 143,7 milijuna kuna.

8. HRVATSKA U USPOREDBI S EU

Radi stjecanja uvida u razinu državnih potpora u EU i njenim državama članicama nastavno se daje detaljniji prikaz državnih potpora u EU.

Prema metodologiji koju koristi EU, državne potpore u poljoprivredi i ribarstvu kao i državne potpore u prometu posebno se prate i ocjenjuju. Stoga je za potrebe ovog Izvješća izvršena usporedba državnih potpora u Republici Hrvatskoj i EU na način da su isključene potpore prometu i poljoprivredi i ribarstvu.

Kako podaci o državnim potporama u zemljama članicama EU za 2006. godinu još nisu raspoloživi, u tabeli su prikazane državne potpore u EU prema Izvješću Europske komisije o državnim potporama (*scoreboard*)²⁰ za 2005. godinu.

Tabela 35: Državne potpore u usporedbi sa zemljama članicama EU u 2005. godini

	2005.				
	Ukupne potpore bez potpora željezničkom prometu		Ukupne potpore bez potpora poljoprivredi, ribarstvu i prometu		
	u mln EUR	udio u BDP-u (%)	u mln EUR	udio u BDP-u (%)	udio horizontalnih potpora (%)
2004.	686,60	2,49	387,30	1,40	39,65
Republika Hrvatska 2005.	712,00	2,30	342,50	1,11	36,35
Republika Hrvatska 2006.	1.040,50	3,04	575,20	1,68	25,49
<i>EU - 25</i>	<i>63.750,33</i>	<i>0,59</i>	<i>45.093,60</i>	<i>0,42</i>	<i>83,62</i>
<i>EU stare članice (15)</i>	<i>58.697,39</i>	<i>0,57</i>	<i>42.185,19</i>	<i>0,41</i>	<i>85,02</i>
<i>EU nove članice (10)</i>	<i>5.052,94</i>	<i>0,93</i>	<i>2.908,40</i>	<i>0,52</i>	<i>63,35</i>
Belgija	1.193,65	0,40	699,54	0,23	99,87
Češka	529,85	0,54	386,95	0,39	99,57
Danska	1.322,34	0,64	1.074,49	0,52	97,00
Njemačka	20.331,72	0,90	15.172,19	0,68	80,61
Estonija	48,78	0,46	13,95	0,13	100,00
Grčka	361,35	0,20	257,12	0,14	97,15
Španjolska	3.753,17	0,41	3.283,77	0,36	65,87
Francuska	9.650,41	0,56	6.486,13	0,38	88,23
Irska	1.004,07	0,63	424,25	0,26	73,81
Italija	6.390,50	0,45	5.327,64	0,37	95,94
Cipar	192,47	1,43	134,57	1,00	44,82
Latvija	107,36	0,84	28,81	0,23	97,05
Litva	119,16	0,58	25,66	0,12	81,14
Luksemburg	43,01	0,15	43,01	0,15	100,00
Mađarska	1.609,91	1,83	948,69	1,08	48,23
Malta	142,24	3,16	117,35	2,61	3,08
Nizozemska	1.986,59	0,40	1.182,88	0,24	96,62
Austrija	1.369,88	0,56	596,86	0,24	95,26
Poljska	1.874,12	0,82	907,57	0,37	70,40
Portugal	984,75	0,67	956,50	0,65	25,73
Slovenija	228,84	0,83	126,44	0,46	88,90
Slovačka	253,03	0,66	245,10	0,64	60,58
Finska	2.677,53	1,75	559,00	0,38	97,46
Švedska	3.110,69	1,08	2.613,27	0,91	100,00
Velika Britanija	4.517,74	0,26	3.508,55	0,20	90,51

Izvor: DG Competition

²⁰ http://ec.europa.eu/comm/competition/state_aid/scoreboard/2006/autumn_en.pdf

Usporedimo li apsolutne iznose državnih potpora u Republici Hrvatskoj s podacima pojedinih država članica EU, iz prikazanih podataka proizlazi da Hrvatska dodjeljuje potpore otprilike na razini Austrije i Finske (osobito kada se izuzme promet i poljoprivreda i ribarstvo). Međutim, udio državnih potpora u BDP-u Republike Hrvatske znatno premašuje iznose u zemljama članicama EU (osim Malte). Bitna je razlika i u strukturi potpora. Naime, prevladavajući udio sektorskih potpora u ukupnim potporama osim Hrvatske imaju samo Malta, Portugal, Mađarska i Cipar.

U EU-25, najviše potpora dodjeljuje Njemačka, što čini 33% ukupno dodijeljenih državnih potpora u EU. Također je i udio potpora u BDP-u te države relativno visok i iznosi 0,7%, što je više i od prosjeka EU. Među državama članicama EU koje imaju visoki udio državnih potpora u BDP-u nalazi se još Švedska s 0,9%, čija je namjena uglavnom zaštita okoliša i ušteda energije. Tu su zatim Cipar (1%) i Malta (1,1%) u kojima većina dodijeljenih državnih potpora predstavlja mjeru tranzicije kojom se vremenski ograničeno omogućuje prilagodba nekih djelatnosti na poslovanje u EU (primjerice u brodogradnji). Nasuprot tome, države članice koje imaju izrazito nizak udio državnih potpora u BDP-u (manje od 0,3%) su baltičke zemlje, Grčka, Nizozemska, Austrija, Velika Britanija i Luksemburg.

Više od polovice država članica pozitivno je odgovorilo na poziv Europskog Vijeća i Europske komisije za bolje preusmjeravanje državnih potpora prema horizontalnim ciljevima, te je više od 90% njihovih državnih potpora dodijeljeno za horizontalne ciljeve. U tim državama članicama najviše su se povećale državne potpore u obliku poreznih oslobođenja za zaštitu okoliša i uštedu energije, te čine čak 28% od ukupno dodijeljenih državnih potpora bez potpora poljoprivredi i ribarstvu i prometu. U odnosu na druge horizontalne ciljeve, na istraživanje i razvoj se odnosi 12%, na regionalni razvoj 19%, na male i srednje poduzetnike 10%, na zapošljavanje 8% i na usavršavanje 2%. Pritom je ukupan iznos dodijeljenih državnih potpora za horizontalne ciljeve ostao nepromijenjen u odnosu na ranija razdoblja.

Promatrano po sektorima, u 2005. godini od ukupnih državnih potpora u EU, 65% potpora namijenjeno je sektoru proizvodnje i usluga, 26% poljoprivredi i ribarstvu, 6% sektoru ugljena, 2% sektoru prometa (bez željeznica), dok je 1% dodijeljeno ostalim neproizvodnim sektorima. Države članice koje dodjeljuju 80% i više državnih potpora za sektor industrije i usluga su Luksemburg, Slovačka, Portugal, Švedska, Italija, Malta i Danska. Države članice koje dodjeljuju 60% i više posto od ukupnih državnih potpora za poljoprivredu i ribarstvo su Latvija, Finska i Estonija, dok su udjeli dodijeljenih državnih potpora u sektoru ugljena relativno visoki u Španjolskoj (29%), Njemačkoj (13%) i Poljskoj (12%).

9. ZAKLJUČAK

Podaci za 2006. godinu pokazuju da je u ovoj godini u Republici Hrvatskoj dodijeljeno 8.587,8 milijuna kuna državnih potpora, te da njihov udio u BDP-u Republike Hrvatske iznosi 3,43%.

Spomenuti podaci ukazuju na činjenicu da je u 2006. godini u odnosu na dvije prethodne godine ostvaren rast potpora i to kako u apsolutnom iznosu tako i u relativnom mjereno udjelom potpora u BDP-u. Pritom, međutim, valja imati na umu da je pored stvarnog povećanja potpora za poljoprivredu i ribarstvo, promet i brodogradnju, u 2006. godini dio rasta potpora statističke naravi.

To se osobito odnosi na brodogradnju. Naime, jamstva koja su i ranije dodjeljivana sektoru brodogradnje u obliku jamstava za sanaciju brodogradnje tek su 2006. godine u cijelosti uključena u Izviješće. U Izviješću je nekoliko puta spomenuto, da potpore koje su u obliku državnih jamstava dodjeljivane sektoru brodogradnje sve do prvog polugodišta 2006. godine nisu u cijelosti uračunavane u iznos potpora. Stoga nisu bile obuhvaćene Izvješćima o potporama za 2004. i 2005. godinu, jer se radilo o realizaciji zaključaka Vlade Republike Hrvatske iz 2000. godine, odnosno o zatečenim programima potpora koji su bili na snazi prije početka primjene Zakona o državnim potporama (travanj 2003. godine). Sukladno odredbama SSP-a, Republika Hrvatska je zatečene programe potpora bila dužna uskladiti s pravilima o potporama sadržanim u Zakonu o državnim potporama, odnosno pravnoj stečevini EZ, do travnja 2006. godine.

Do tada su iznosi izravnih subvencija brodogradnji uključivani u Izviješće o potporama, a potpore sadržane u državnim jamstvima samo u dijelu koji se dobio izračunom stope rizika tih jamstava odnosno dospjelim protestiranim jamstvima, polazeći od pravila o potporama koja omogućuju da se državna jamstva pod određenim uvjetima ne smatraju državnim potporom. Međutim, nakon što je nadležno ministarstvo Agenciji uputilo zahtjev za dodjelu potpore za sanaciju brodogradnje, te nakon što je pokrenut proces restrukturiranja hrvatskih brodogradilišta, postalo je razvidno da je riječ o poduzetnicima u teškoćama. Stoga se i cjelokupni iznosi jamstava iz „paketa“ sanacije realiziranih u 2006. godini (1,4 milijarde kuna od ukupno odobrenih 4,2 milijarde kuna), sukladno pravilima o potporama, morao smatrati državnim potporom.

Dakle, rast potpora temeljem uključivanja potpora sadržanih u jamstvima za sanaciju brodogradnje, bitno je utjecao na ukupnu razinu potpora dodijeljenih 2006. godine. Bez spomenutih potpora brodogradnji, ukupan iznos potpora, ne računajući poljoprivredu, ribarstvo i promet, iznosio bi 2.809,5 milijuna kuna, odnosno njihov udio u BDP-u iznosio bi 1,12%.

Stoga početak restrukturiranja brodogradnje koji je obilježio 2006. godinu, predstavlja pozitivan korak u rješavanju problema ove djelatnosti. Ovo bez obzira na činjenicu što je radi toga došlo do statističkog rasta potpora, odnosno njihove „legalizacije“ u ovoj godini.

Podaci o udjelu državnih potpora namijenjenih brodogradnji u 2006. godini, ali i prethodnim godinama, vrlo jasno ukazuju na neodrživost daljnjeg poslovanja ove djelatnosti na dosadašnji način. Ne samo da bi nastavak dosadašnje prakse dodjele potpora ovoj djelatnosti predstavljao nepremostivu prepreku članstvu Republike Hrvatske u EU, već takav naslijeđeni sustav poticanja brodogradnje u uvjetima razvoja tržišnog gospodarstva nije moguće opravdati niti s gospodarskog i fiskalnog stajališta, osobito u odnosu na ostale gospodarske grane i djelatnosti koje svoj tržišni opstanak temelje isključivo na vlastitoj efikasnosti i konkurentnosti.

Istodobno, u 2006. godini nisu dodjeljivane potpore za sektor željeza i čelika, unatoč činjenici da je u to vrijeme intenzivno pripreman Nacionalni program restrukturiranja ove djelatnosti, te nije bilo zakonskih prepreka za dodjelu potpora ovom gospodarskom sektoru. Upravo suprotno, restrukturiranje će biti izvršeno od strane privatnih investitora koji su u procesu privatizacije kupili Valjaonicu cijevi Sisak d.o.o. i Željezaru Split d.d.

Promatrano prema instrumentima dodjele državnih potpora, jednako kao u EU, razvidna je najveća zastupljenost subvencija kao oblika državne potpore. Porezna izuzeća i različite olakšice pokazuju kontinuirani rast kroz sve tri godine (2004. – 2006.) i kreću se u okvirima vrijednosti uobičajenih u EU.

Pozitivan trend rasta horizontalnih potpora nastavljen je i u 2006. godini. Što je osobito važno, izdvajanja za spomenute potpore povećana su za gotovo sve namjene, a osobito za zapošljavanje, zaštitu okoliša i uštedu energije, te za malo i srednje poduzetništvo. Međutim, radi značajnog rasta već spomenutih potpora brodogradnji u ukupnim podacima o potporama, zabilježen je pad udjela horizontalnih potpora u ukupnom iznosu državnih potpora.

Izviješće ukazuje na činjenicu da se u 2006. godini najveći dio potpora dodjeljivao temeljem programa, odnosno općih shema potpora koje su davatelji državnih potpora uglavnom prijavili Agenciji, uskladili s propisima o državnim potporama, te poštovali pravila o državnim potporama pri dodjeli potpora sukladno spomenutim programima. Drugim riječima, osim iznimno u slučajevima rješavanja problema poduzetnika u teškoćama u sektoru brodogradnje, potpore se uglavnom više ne dodjeljuju pojedinačnim korisnicima, bez odgovarajućeg odobrenja Agencije.

Zaključno, podaci o iznosu državnih potpora za 2006. godinu ukazuju na činjenicu da Republika Hrvatska i nadalje izdvaja značajan dio proračunskih sredstava za državne potpore. Te su potpore najvećim dijelom usmjerene na tri sektora: poljoprivredu i ribarstvo, promet i brodogradnju. Tek u manjem dijelu spomenuta izdvajanja su usmjerena na

otklanjanje „tržišnih nedostataka“, odnosno pomaganje hrvatskom gospodarstvu radi jačanja njegove konkurentnosti kroz poticanje ulaganja u istraživanje, razvoj i inovacije, zaštitu okoliša i energetske učinkovitost, zapošljavanje i usavršavanje, malo i srednje poduzetništvo i slično. Stoga je, u razdoblju prije stjecanja članstva u EU nužno ustrajati odnosno ubrzati započete procese restrukturiranja sektora kao što su brodogradnja i hrvatske željeznice, i nastojati osposobiti poduzetnike iz tih sektora za tržišnu utakmicu s europskim i globalnim konkurentima.

Istodobno, kroz već spomenuta poticanja aktivnosti poduzetnika koje se odnose na istraživanje i razvoj, inovacije, zaštitu okoliša, poticanje malog i srednjeg poduzetništva i ostale horizontalne ciljeve, državne potpore treba preusmjeravati na jačanje efikasnosti i uspješnosti gospodarstva u cjelini.

10. PRILOG 1.

Instrumenti državne potpore

A - Subvencije i porezna izuzeća, oprost poreznog duga i doprinosa

Subvencije i porezna izuzeća, čine prvu skupinu u kojoj cjelokupan iznos transferiran korisniku čini potporu. Ta skupina se dijeli na dvije podskupine:

- **A1** - subvencije (subvencije, subvencije kamate, oprost duga po osnovu zajma)
- **A2** - porezna izuzeća, oprost poreza i doprinosa i olakšice (kao različiti oblici umanjenja poreza na dobit poduzetnicima, i to: olakšice s područja posebne državne skrbi - niža stopa poreza na dobit, olakšice i oslobađanja za porezne obveznike na području grada Vukovara - niža stopa poreza na dobit, olakšice i oslobađanja za porezne obveznike koji posluju u slobodnim zonama - niža stopa poreza na dobit, poticaji ulaganja - niža stopa poreza na dobit, poticaji zapošljavanja invalidnih osoba - niža stopa poreza na dobit, poticaji istraživanja i razvoja - umanjenje porezne osnovice za troškove istraživanja i razvoja.)

Osim subvencija i poreznih izuzeća u skupinu **A2**) ulaze i oprost dugova, oprost potraživanja i preuzimanje kredita od strane države.

B - Udjeli u vlasničkom kapitalu

Kako bi država pomogla nekom poduzetniku, svoje potraživanje prema tom subjektu može pretvoriti u vlasnički udjel i time postaje suvlasnikom toga poduzetnika. U tu skupinu potpora ubrajaju se: državne investicije u poduzetnika kojima nije cilj stvaranje dobiti, pretvaranje državnih potraživanja u vlasnički udio, prodaja državnog vlasništva uz povoljnije uvjete, odricanje od dobiti koju država ima na temelju udjela u vlasništvu poduzetnika i sl. Ovdje se radi uglavnom o poduzetnicima u teškoćama, kojima država na ovaj način nastoji pomoći.

C - Povoljniji krediti i porezni dug

- **C1 - Povoljniji krediti**- krediti koje država izravno ili putem ovlaštenih pravnih osoba ili putem poslovnih banaka, dodjeljuje poduzetnicima uz povoljnije uvjete od tržišnih, tj. niže kamatne stope od tržišnih, uz dulje vrijeme čekanja ili otplate te druge povoljne uvjete. Takvi krediti obično su namijenjeni poduzetnicima u teškoćama koje kredit ne bi mogli dobiti na tržištu, a uglavnom se dodjeljuju preko Hrvatske banke za obnovu i razvoj, a provode ih i Fond za razvoj i zapošljavanje, te Fond za regionalni razvoj.
- **C2 - Porezni dug**- nastaje kada poduzetnici ne plaćaju svoje dospjele obveze u obliku poreza i doprinosa prema državi, pa dolazi do smanjenih prihoda države. Takav dug prema državi zapravo znači da država kreditira pojedine poduzetnike, pa porezni dug ulazi u istu skupinu državne potpore kao i povoljniji krediti, čime porezni dužnik dobiva neizravnu državnu pomoć.

D - Jamstva

Obuhvaćaju državna jamstva za osiguranje od komercijalnih i nekomercijalnih rizika u nominalnom iznosu. Državna jamstva omogućuju korisniku da dobije kredit uz povoljnije uvjete od onih na financijskim tržištima. Državno jamstvo u pravilu ne predstavlja državnu potporu korisniku ako su ispunjeni sljedeći uvjeti: da korisnik zajma nije u financijskim poteškoćama, da korisnik zajma može na financijskom tržištu dobiti zajam po tržišnim uvjetima bez posredovanja države, da je državno jamstvo povezano s određenom financijskom transakcijom, ograničeno po visini i po vremenu trajanja, da državno jamstvo ne pokriva više od 80% određene financijske obveze, da se za državno jamstvo zaračunava tržišna cijena. Samo ako su ispunjeni kumulativno svi navedeni uvjeti, tada jamstvo ne predstavlja državnu potporu.

Navedeni instrumenti dodjele državne potpore predstavljaju samo najčešće korištene instrumente.

Metodologija ocjene elementa državne potpore

Skupina A1	
Subvencije	ukupna vrijednost primljene subvencije
Neposredne subvencije kamata	ukupna vrijednost primljene subvencije (ili neisplata dijela kamata)
Projekti temeljnog istraživanja i razvoja	ukupan iznos sredstava namijenjenih za te projekte
Ostali projekti i aktivnosti istraživanja i razvoja	iznos državnih sredstava iskorišten za sufinanciranje projekata, bez obzira dodjeljuju li se sredstva izravno korisniku ili istraživačkoj ustanovi
Oprost duga po osnovi zajma za poduzetnike	vrijednost otpisanoga duga
Prisilna nagodba i stečaj poduzetnika	procijenjeni umanjeni iznos nagodbe ili tražbine iz stečajne mase u odnosu prema drugim vjerovnicima zbog svjesno prouzročene slabijega položaja države kao vjerovnika u postupku nagodbe ili stečaja

Skupina A2	
Odgode pri plaćanju poreza	kamata za razdoblje odgode, izračunata na sadašnju vrijednost prema godišnjoj referentnoj kamatnoj stopi*(računa se po linearnoj metodi)
Oprost poreza, porezna oslobođenja, izuzeća i olakšice	ne uključuje porezne olakšice koje su općeg karaktera (npr.: porez na dobit kao opća mjera prema Zakonu o porezu na dobit), već samo olakšice, koje su specifične za određenog poduzetnika ili skupinu poduzetnika (npr. olakšice za poduzetnike koji zapošljavaju invalide); element državne potpore je ukupni izračunati iznos izuzeća ili olakšice
snižavanje, oslobođenje, olakšice izuzeće i oprost plaćanja doprinosa	za sniženje, olakšice, oslobođenje, oprost i izuzeće kod plaćanja doprinosa vrijedi isto načelo kao i kod poreznih izuzeća - u državne potpore ne ulaze one olakšice koje imaju opći značaj; element državne potpore čini ukupni izračunati iznos izuzeća ili olakšice

Skupina B	
Kapitalna ulaganja	element državnih potpora nazočan je u svim državnim investicijama koje kao primarni cilj nemaju stvaranje dobiti; element državne potpore je iskazana vrijednost koristi za korisnika državne potpore
Pretvaranje duga u vlasnički udjel	element državne potpore postoji u slučaju, kada je država u slabijem položaju od ostalih vjerovnika; element državne potpore je iskazana vrijednost koristi za korisnika potpore, koja proizlazi zbog slabijeg položaja države
Prodaja državne imovine pod povoljnim uvjetima	element državne potpore je razlika između tržišne vrijednosti imovine i cijene po kojoj se prodaje
Odricanje od dobiti poduzetnika	dio raspodijeljene dobiti, koja potječe iz vlasništva države u poduzetniku i kojega se država odrekne, predstavlja u cijelosti element državne potpore

Skupina C1	
Povoljni zajmovi	razlika između troškova zajma (kamata) s godišnjom referentnom kamatnom stopom* i povoljnijom kamatnom stopom; izračun se radi za cijelo razdoblje kreditiranja i svodi na sadašnju vrijednost (koristi se linearna metoda)
Zajmovi poduzetnicima u teškoćama	za poduzetnike u teškoćama (u restrukturiranju), koja na tržištu nemaju mogućnost dobivanja zajma, državna potpora iznosi 20 posto vrijednosti zajma, bez obzira na to je li zajam isplaćen po tržišnim (ili nepovoljnijim) uvjetima

Skupina C2	
Svi drugi instrumenti	iskazane vrijednosti potpore (npr. porezni dug)

Skupina D	
Jamstva	razlika između tržišne cijene jamstva i cijene državnog jamstva koje je jeftinije; element državne potpore izračunava se preko jamčenog iznosa duga i referentne stope za rizik
Plaćanja za opozvana jamstva	plaćanje obveza po jamstvima u cijelosti

*referentna kamatna stopa je prosječna godišnja kamatna stopa trgovačkim društvima na dugoročne kunske kredite s valutnom klauzulom

11. PRILOG 2.

Kategorije državnih potpora

Pravila	Kategorija	Namjena
HORIZONTALNA PRAVILA		
	Istraživanje i razvoj	
		Temeljna istraživanja
		Primijenjena istraživanja
		Razvojna istraživanja
		Studije o tehničkoj izvedivosti
	Zaštita okoliša	
		Prilagodba obvezujućim ekološkim standardima
		Postizanje višeg stupnja zaštite okoliša nego što to određuju obvezujući standardi odnosno ulaganja u zaštitu okoliša dok još ne postoje obvezujući standardi
		Energetska učinkovitost i istodobna proizvodnja električne i toplinske energije, te za obnovljive izvore energije
		Sanacija onečišćenih područja
		Tekuće poslovanje (moraju biti zadovoljeni posebni uvjeti)
	Mali i srednji poduzetnici	
		Početna ulaganja i otvaranje novih radnih mjesta
		Savjetodavne usluge
		Sudjelovanje na sajmovima i izložbama
	Zapošljavanje	
		Otvaranje novih radnih mjesta u malim i srednjim poduzećima
		Očuvanje radnih mjesta
		Otvaranje novih radnih mjesta za invalidne osobe ili osobe koje se teže zapošljavaju
		Raspodjela radnih mjesta na više zaposlenih ili promjena zaposlenja s određenog na neodređeno vrijeme
	Usavršavanje	
		Posebno usavršavanje zaposlenika
		Opće usavršavanje zaposlenika
	Kultura	
		Poticanje kulture i zaštita baštine
		Poticanje audiovizualne industrije
	Ušteda energije	
		Posebne mjere uštede energije
POSEBNA SEKTORSKA PRAVILA		
	Proizvodnja čelika	
		Istraživanje i razvoj
		Zaštita okoliša
		Zapošljavanje
		Usavršavanje
		Potporna malim i srednjim poduzetnicima za savjetodavne usluge te za sudjelovanje na sajmovima i izložbama
		Zbrinjavanje viška radnika i prijevremeno umirovljenje radnika, pod uvjetom da se radi o djelomičnom ili potpunom zatvaranju kapaciteta
		Trajno ukidanje proizvodnje čelika
		Restrukturiranje poduzetnika (Protokol 2.)
	Kopneni promet	
	željeznički,	Istraživanje i razvoj
	cestovni i riječni	Zaštita okoliša
		Sanacija i restrukturiranje
		Zapošljavanje
		Usavršavanje

		Naknada troškova obavljanja obvezne javne službe
		Naknada troškova infrastrukture poduzetnicima koji imaju obvezu pokrivanja troškova infrastrukture kojom se koriste i drugi poduzetnici koji tu obvezu nemaju
		Otklanjanje suvišnih kapaciteta koji uzrokuju ozbiljne strukturalne probleme
		Naknada dodatnih financijskih tereta poduzetnika u željezničkom prometu
	Pomorski promet	
		Istraživanje i razvoj
		Zaštita okoliša
		Sanacija i restrukturiranje
		Usavršavanje
		Mirovinsko, invalidsko i zdravstveno osiguranje pomoraca na brodovima registriranim u Republici Hrvatskoj
		Podmirenje dijela troškova povratka pomoraca u domovinu
		Obavljanje obvezne javne službe
		Ulaganje u nova plovila sukladno pravilima za gradnju brodova i politike sigurnosti na moru
		Poticanje repatrijacije strateškog i komercijalnog upravljanja brodovima koji nisu upisani u Hrvatski registar brodova
		Regionalne potpore
	Zračni promet	
		Istraživanje i razvoj
		Zaštita okoliša
		Potpore malim i srednjim poduzetnicima
		Zapošljavanje
		Usavršavanje
		Sanacija i restrukturiranje
		Regionalne potpore
	Brodogradnja	
		Istraživanje i razvoj
		Zaštita okoliša
		Sanacija i restrukturiranje uz uvjet smanjenja kapaciteta
		Djelomično ili potpuno zatvaranje kapaciteta
		Inovacije u brodogradnji koje još do sada nisu bile korištene
		Regionalne državne potpore za nadogradnju ili modernizaciju postojećih poduzetnika zbog poboljšanja iskoristivosti postojeće opreme i uređaja
	Turizam	
		Sve vrste državnih potpora
	Financijske usluge	
		Sve vrste državnih potpora
	Ostali sektori	
		Sve vrste državnih potpora
REGIONALNA PRAVILA		
	Područja A	
		Početna materijalna i nematerijalna ulaganja
		Otvaranje novih radnih mjesta
		Naknada dijela troškova tekućeg poslovanja u iznimnim slučajevima
	Područja B	
		Početna materijalna i nematerijalna ulaganja
		Otvaranje novih radnih mjesta

Razina državne potpore

Opis razine
1. Državna razina
2. Regionalna razina
3. Lokalna razina
4. Ostalo